

fred og frihet

Tidsskrift for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) 75. årgang Nr. 2/2014

Hvordan startet det hele? Mari Holmboe Ruge

Ypres, 100 år etter Eva Fidjestøl

Skandinaviska kvinnors protestaktion 1915 Irene Andersson

Krig, fred og kvinnekamp i Noreg i 1915 Magnhild Folkvord

WILPF-kongressen i 1919 og reaksjonen på Versaillesstraktaten Edel Havin Beukes

«La oss snakke om krig», bokanmeldelse Ingrid Eide

fred og frihet

utgis av Internasjonal
kvinneliga for fred og frihet,
Storgaten 11, 0155 Oslo,
Norge.
Tlf 93089644
epost: ikff@ikff.no
www.iff.no
Org.no 983 794 815
Banknr. 0531.50.27057

Redaksjonsgruppe for 2 / 2014

Eva Fidjestøl - redaktør
Barbara Gentikow
Elisabeth Kristiansen
Bidragstere
Margrethe K. Tingstad
Mari Holmboe Ruge
Ingeborg Breines
Eva Fidjestøl
Irene Andersson
Magnhild Folkvord
Edel Havin Beukes
Barbara Gentikow
Ingrid Eide
Kari Hartveit
Gro Rørstadbottn
Torild Skard
Susanne Urban
Elisabeth Kristiansen

Forsidebilde, tredje slaget
om Ypres, Passchendaele, Belgia,
1917.

Trykk
Bedriftstrykkeriet

Layout
Monsen Enterprise /
Elisabeth Kristiansen
Artiklene i denne utgaven står for
forfatterens egen regning.

Frist for forslag til artikler
Fred og frihet nr. 3 2014
1. august
Tema - Fred og frihet 75 år, artikler fra
arkivet 1915 - 2014.

I N N H O L D

3	Leder - Kristen Margrethe Kvam Tingstad
4	Hvordan startet det hele? - Mari Holmboe Ruge
6	Skap fred - få slutt på krig - Ingeborg Breines
8	Ypres, slagen mark - Eva Fidjestøl
11	Brev til Jens Stoltenberg angående NATO
12	Att stoppa första världskriget – Skandinaviska kvinnors protestaktion 1915 - Irene Andersson
14	Krig, fred og kvinnekamp i Noreg i 1915 - Magnhild Folkvord
16	WILPF-kongressen i 1919 og reaksjonen på Versaillestraktaten - Edel Havin Beukes
17	Ingeborg Aas biografi - Mari Holmboe Ruge
18	Folkeforbundet i den norske kvinnekampen - Edel Havin Beukes
20	WILPF Manifest, kort presentasjon - Barbara Gentikow
22	«La oss snakke om krig» bokenmeldelse - Ingrid Eide
23	Hvem kan fylle plassen til Barbara Gentikow?
24	Ikkesprednings avtalens arbeidsplan og tillstandsrapport 2014 - Eva Fidjestøl
25	«Etter atomulykken» bokomtale - Kari Hartveit
26	En glemt stemme for fred - Gro Rørstadbottn
28	Intervju med Margrethe K.Tingstad om WILPF Ad Hoc Committee Report - E. Fidjestøl og E. Kristiansen
29	WILPFs 100 års jubileum Haag 2015 - Mari Holmboe Ruge
30	En kvinnesakspioner er gått bort, Rønnaug Eliassen er død, 102 år gammel - Torild Skard
31	Fredskontoret, et 50-årsminne - Mari Holmboe Ruge
32	Nytt fra våre internasjonale samarbeidspartnere
33	Er EU et likestillingsprosjekt? - Edel Havin Beukes og Elisabeth Kristiansen
34	Uttalelse /brev om krigen i Syria
35	Nordisk Fredsakademi i Jondal
35	OFOG - Krative aksjoner mot militarisme workshop
35	Nytt fra avdelingene
38	Referat IKFF årsmøte Sandnes 5 - 6 april 2014
40	Referat fra Nordisk IKFF-møte 25 -26 januar 2014 i Oslo - Elisabeth Kristiansen og Mari Holmboe Ruge

IKFF, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) er den norske seksjonen av Women`s International League for Peace and Freedom (WILPF). IKFF er en organisasjon som er politisk og religiøst uavhengig. Arbeidet i den norske seksjonen bygger på det programmet og de retningslinjer som blir vedtatt på organisasjonens kongresser hvert tredje år og av det internasjonale styret. Vi fremmer strukturelle forandringer av samfunnet med sosiale, økonomiske og politiske rettigheter for alle.

Vi arbeider for nedrustning, ikkevold og fredskultur.

Women`s International League for Peace and Freedom
1. Rue de Varembe
Case Postale 28, 1211 Geneva 20, Switzerland
TLf: +41 22 919 7080
inforequest@wilpf.ch
www. wilpfinternational.org

LEDER

Kirsten Margrethe Kvam Tingstad

Lange tradisjoner

For snart 100 år siden, i 1915 - møttes mer enn tusen kvinner i Haag i en protest mot den pågående verdenskrigen og det de så på som en vanvittig bruk av samfunns-ressurser. Mange av disse kvinnene, deriblant flere norske, var de samme som kjempet for kvinners rettigheter til medvirkning i samfunnet. Organisasjonen WILPF, Womens International League for Peace and Freedom, ble til i en tid med en stor oppblomstring av frivillige organisasjoner, deriblant flere som arbeidet for fred.

WILPF ble dannet rundt ideene om et systematisk samarbeid på tvers av nasjonalstater for å bekjempe krig og vold, og styrke et internasjonalt lovverk som ville sikre en mer rettferdig utvikling. Mange av målene disse kvinnene satte seg var radikale i sin samtid, men helt i tråd med senere FN-resolusjoner og menneskerettigheter, og kan fremdeles danne et rammeverk for en organisasjon i vår tid.

Idet vi markerer hundre år som fredsorganisasjon, vil vi «fornye vårt mandat» i en verden som

fremdeles satser på krig for å oppnå fred. Det synes ikke som om den strategien tas opp til vurdering av verdenssamfunnet, og det koster; i form av menneskelige lidelser, tapte liv og livsmiljø, ødelagte samfunn og økonomiske ressurser som skulle vært brukt så annerledes. FN bruker mindre enn fem prosent av sine ressurser på å avverge krig, resten går til konsekvenser av pågående kriger. Ville prioriteringene vært slik om ikke sterke krefter hadde interesser av krigføring?

FN-pakten handler om mer enn å gripe inn under kriger og konflikter. Bedre sosiale levevilkår og frihet er en del av pakten. Selv om erfaringer tilsier at satsing på samfunnsutvikling inngår i enhver vellykket konfliktløsning, håndteres fortsatt militære og utviklingsmessige strategier stort sett som adskilte felt. Alle 189 FNs medlemsstater signerte Millenniumserklæringen hvor åtte målsettinger la grunnlag for utvikling. Utvikling og sikkerhet henger sammen. Det er å håpe at de neste utviklingsmålene, Post 2015, adresserer den klare for-

pliktelsen for rike land til å bidra i større grad til sosial og økonomisk utvikling. Verden er, som Kofi Annan har uttalt flere ganger, enig i FNs utviklingsmål, den vil bare ikke til fulle være med på spleiselaget.

Fredsbevegelsen blir ofte beskyldt for å være mer naiv og dogmatisk enn realpolitisk. Det finnes mange eksempler på det motsatte. Våre forgjengere i WILPF var klare i sine sterke advarsler til Versaillestraktaten i 1919, da de mente at den tapende part ble dømt til så harde vilkår at det ville føre til en ny krig. Det viste seg å være en realpolitisk riktig vurdering. Vårt arbeid for nedrustning, menneskerettigheter og et kollektivt, mellomstatlig ansvar for verdensutviklingen går i høyeste grad inn i dagens politiske situasjon.

Det herskende militaristiske systemet har så menn sin naivitet og sine dogmer i behold. Militarismens motstand mot å vurdere innholdet i sin argumentasjon for «krig for fred» er dogmatikk på høyt plan. Naiviteten ligger i å tro på vold som redskap for fred og sikkerhet.

Side 3

Fred og frihet nr. 2 / 2014

Crystal McMillan
og Jane Addams
1919

På vei til Ypres

Hvordan startet det hele?

Mari Holmboe Ruge

IKFF

«Det kom i mars 1915 innbydelse til Norge fra hollandske kvinner om å delta i en fredskongress av krigførende og nøytrale lands kvinner. Kongressen skulde holdes i Haag forsommeren 1915 under Jane Addams' ledelse. Da ingen norske kvinneorganisasjoner under de vanskelige forhold fant å kunne ta op arbeidet for Norges tilslutning til kongressen, blev det dr. Emily Arnesen som påtok sig å gjøre det. Det blev dannet en arbeidskomité, 8 norske kvinner reiste til kongressen og 24.000 norske underskrifter blev samlet inn på en sympatiadresse som blev sendt til Haag».

Slik åpner IKFFs egen beretning om hvordan arbeidet begynte for 100 år siden. Bakgrunnen er kampen for kvinners stemmerett. Den internasjonale stemmerettsalliansen sendte samme dag som den første verdenskrig brøt ut i august 1914 et krav til regjeringene om ikke å la noen forsøk på voldgift eller meglings være uprøvd for å unngå en katastrofe. En planlagt internasjonal kvinnestemmerettskonferanse i Berlin sommeren 1915 måtte avlyses. I februar 1915 møttes noen kvinner fra Belgia, Tyskland og Storbritannia, som kjente hverandre fra kvinnestemmerettsarbeidet, i Amsterdam på invitasjon av dr. Aletta Jacobs, leder i den hollandske stemmerettsforeningen.

Side 4

Sammen utformet de et forslag til en kvinnefredskongress i Haag 28. april, og sendte invitasjoner til alle stemmerettsalliansens nasjonale grupper om å sende delegater dit. At det allerede eksisterte et godt organisert internasjonalt samarbeid gjorde det mulig å få i stand et så stort tiltak på rekordtid.

Det måtte arbeides raskt. 29. mars sammenkalte Norske Kvinders Nationalråd og Norske Kvinders Fredsforbund et offentlig møte i Universitetets festsal, for å «redegjøre for kvindernes fredsbestrebelser her hjemme og i utlandet». 7. april ble det holdt et møte i Nobelsalen, der et «arbeidsutvalg for tilslutning til Kvindernes Internationale Kongres i Haag» ble opprettet, med universitetslektor Emily Arnesen som leder. Møtet nedsatte tre arbeidsgrupper: for presse, for økonomi, og for program. 16. april var det igjen møte i Nobelsalen. Kvinneorganisasjoner i Kristiania var invitert, i tillegg til arbeidsutvalget. Tidsnøden gjorde at organisasjoner andre steder i landet ikke ble inkludert. Arbeidsgruppene avla rapport: Pressekomiteen hadde sørget for å offentliggjøre oppropet fra det første møtet. Programkomiteen hadde utarbeidet forslag til mandat for delegater til kongressen. Finanskomiteen hadde skaffet midler til 2-3 delegater, men møtet vedtok likevel å velge

4 delegater og 2 suppleanter «i haab om at det skulde lykkes at reise det resterende beløp». Hver delegat kostet 300 kr. Delegatene som ble valgt på dette møtet var professor Ellen Gleditsch, universitetslektor Emily Arnesen, lærerinne Louise Keilhau, lege Dagny Bang, skolebestyrer Valentine Dannevig og lege Hanna Isaachsen. I tillegg deltok delegater fra Lærerindeforeningen, Oddfellowlosjen og Lillehammer Kvinderaad, og en «privat deltaker».

Dette møtet stiftet også «Komiteen for tilslutning til Kvindernes Internationale Kongres i Haag.» Martha Larsen (Jahn) og Camilla Skotvedt fikk ansvar for å organisere en «sympatiadresse», det vil si en støtteerklæring som i løpet av en uke fikk 24.000 underskrifter og ble telegrafert til kongressen.

Louise Keilhau ble valgt til leder for den norske gruppen. Hun og Emily Arnesen ble medlemmer av kongressens styringsgruppe. I alt 1.136 kvinner fra over 150 organisasjoner i 12 land deltok med stemmerett på kongressen, i tillegg til flere hundre gjester og observatører. Dessuten ble nesten alle 180 delegater fra Storbritannia nektet utreisetilatelse, men den kjente suffragettelederen Chrystal Macmillan var på plass på forhånd. De fleste tyske delegatene ble stanset

Delegasjon på slottet; Emily Bälch, Chrystal Macmillan, Cor Ramondt, Hirschmann, and Rosika Schwimmer

(Ypres, ALAMY)

ved den hollandske grensen. Russiske og franske kvinner ble nektet utreise. En belgisk gruppe tok seg fram gjennom gruveganger og over piggrådgerder. Kongressen fikk 300 hilsener og støtteerklæringer fra kvinner i India, Brasil, Spania, Polen, Serbia, Russland og Sør-Afrika. Men det kom også protester fra kvinnegrupper, særlig i Frankrike, mot å holde en fredskonferanse når deres land var under okkupasjon.

Programdiskusjonen tok utgangspunkt i to «grundsætninger»: Alle delegatene måtte være overbevist om at «*fremtidige internationale tvistigheter (kan) avgjøres ved fredelige midler, og at politisk stemmeret bør utvides til kvinder.*» Her finner vi opprinnelsen til det senere navnet: for fred og (politisk) frihet. Kongressen vedtok ca 20 resolusjoner som dekker det meste av internasjonale spørsmål. Svært mange av dem er aktuelle den dag i dag, bl.a. et krav om at kvinner skulle delta i fredsforhandlingene når krigen en gang var over. Alle resolusjonene er gjengitt i den offisielle rapporten fra den norske delegasjon, og det går fram at norske delegater var aktive i å legge fram forslag og delta i diskusjonen.

I tillegg vedtok kongressen en høyst utradisjonell form for politisk påvirkning: De sendte ut

«utsendinger som skal overbringe kongressens resolutioner til de krigførende og neutrale nationers regjeringer i Europa og til præsidenten i de Forenede Stater. De vedtok også å holde et internasjonalt møte av kvinner på samme sted og på samme tid som den konference av magterne, der efter krigen skal utarbeide forhandlingsgrundlaget for en fredsslutning, i den hensigt at fremlægge praktiske forslag for denne konferanse.»

For å sammenkalle dette og ellers fortsette arbeidet fra Haag-kongressen, ble «*Kvindernes Internationale Komité for varig fred*» opprettet. Det internasjonale fredsmøtet ble holdt i Zürich 12.-19. mai 1919. Møtet vedtok å opprette «*Women's League for Peace and Freedom*» (WILPF). På norsk fikk den navnet Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, (IKFF).

Arbeidet i Norge etter kongressen fortsatte like raskt og effektivt. 12. mai holdt delegatene et møte i Nobelsalen for sine oppdragsgivere, der de rapporterte tilbake fra kongressen. 18. mai (den internasjonale fredsdagen) var det offentlig møte i Nobelsalen med innledninger om kongressen fra flere delegater. Møtet sluttet seg til et fredsmanifest. 29. mai kom den internasjonale kvinnedelegasjonen til Kristiania. Den norske komiteen organiserte

møter med norske fredsaktivister, og utvirket at gruppen ble motatt av Regjeringen og Stortingets presidentskap, og at de fikk en lang audiens med Kong Haakon.

Emily Arnesen utarbeidet en utførlig beretning:

«For retfærdig og varig fred, som blev trykt og sendt ut til kvinneorganisasjoner over hele landet, med oppfordring om å gi sin tilslutning til grunnprinsippene i programmet. Omkring 200 foreninger fulgte oppfordringen.»

Det fremgår også av rapporten at det ble samlet inn nok penger til å dekke utgiftene for alle delegatene: kr. 1.415,15. Et lite overskudd av innsamlede midler finansierte beretningen.

25. september ble Komiteen formelt etablert, med to oppgaver: å forberede valg av kvinner til det internasjonale fredsmøtet etter krigen, og å oppfordre alle landets kvinneorganisasjoner til å arbeide for fredelig løsning av internasjonale konflikter. Dagny Bang, Ellen Gleditsch, Aagot Holtfodt, Marie Kjølseth og Martha Larsen Jahn ble valgt til styre. Komiteen besto til 1925, da den norske gruppen av WILPF ble etablert omtrent slik den har vært siden.

Innledning på seminar i Oslo 15.2.14

Side 5

Fred og frihet nr. 2 / 2014

Midlertidig stridsdyktige soldater ca 1917

SKAP FRED – FÅ SLUTT PÅ KRIG

Internasjonalt fredsforum i Sarajevo 6. – 9. juni 2014

100 år etter skuddene i Sarajevo som utløste 1. verdenskrig

Ingeborg Breines

Co-president International Peace Bureau (IPB)

I PB deltar sammen med flere andre organisasjoner, som for eksempel Lalana, Ines, Ifor og Pax Christie, i planlegging av et større Fredsforum i Sarajevo 6.-9. juni 2014, 100 år etter skuddene som førte til første verdenskrig.

I forkant av det siste store planleggingsmøtet i slutten av mars var det registrert over hundre ulike workshops, fem større seminar, en rekke kulturaktiviteter, et ungdomsforum med rundt tyve kurs og stands og aktiviteter rundt om i byen, i tillegg til felles åpnings og avslutningsseremonier. Forhåpentligvis vil norske og nordiske fredsorganisasjoner delta aktivt. Den finske regjering har bidratt finansielt.

Det Internasjonale Fredsforumet organiseres i forkant av offisielle markeringer av de 100 år mellom 1914 og 2014 i et ønske om å henvle oppmerksomhet på krigens forferdelighet, samt på alternativer til krig – da og nå. Fredsforumet vil gi rikelig rom for fredsaktivister og andre til å drøfte strategier for å fremme ikkevold og fredelige løsninger på uoverensstemmelser og konflikter.

Sarajevo er i dag hovedstad i et krigsherjet, flerkulturelt land under gjenoppbygging, hvor kvinner og menn strever for å overkomme sår som kom i kjølvannet av krigen og sammenbruddet av den tidligere Jugoslaviske føderasjon. Et internasjonalt Fredsforum i Sarajevo i 2014 kan selvsagt ikke organiseres uten å forholde seg til lidelsene i Sarajevo under krigen på Balkan for tyve år siden. Det er fortsatt fattigdom, konflikter, sterke spenninger og et intenst behov for dialog og forsoning i regionen. Det har vært en del større demonstrasjoner i Sarajevo og andre byer i Bosnia og Herzegovina i vinter. Denne sosiale uroen ser ut til å ha blitt kanalisert inn i et konstruktivt arbeid for å bedre livsvilkårene for folk flest. Det internasjonale Fredsforum tar mål av seg til også, og kanskje spesielt, å være en plattform og et møtested for fredsaktivister og ungdom fra Bosnia og Herzegovina og fra regionen.

Organisering

En internasjonal organisasjonskomité ble etablert i september i fjor. Komiteen består av både internasjonale, nasjonale og lokale fredsorganisasjoner og folk med erfaring fra å organisere større sosiale fora. Komiteen har blitt stadig større etter hvert som flere organisasjoner har sluttet seg til. Komiteen har jobbet parallelt med å lage rammer for det faglige innhold og søke sponsorer og partnere. Den største utfordringen har nok vært å få på plass en bredt sammensatt lokal komité og en lokal koordinator slik at Fredsforumet er skikkelig forankret i lokal virkelighet. Siden man regner med flere tusen deltakere er logistikken viktig.

Fredsforumet organiseres rundt fem tema og de ulike seminarene og aktivitetene er innenfor denne rammen:

- Militarisme og alternativer
- Fred og sosial rettferdighet
- Fredskultur og ikke-vold
- Kjønn og kvinner og fred
- Forsoning og håndtering av fortiden

En fredsforumavis og brosjyre er utarbeidet. De er utlagt på Fredshuset i Oslo. Ellers finnes all relevant informasjon på websiden: www.peaceeventsarajevo2014.eu

Utfordringer

Balkan var også i 1914 et urolig område hvor store land kjempet om innflytelse. Skuddene som drepte Østerrikes tronarving, Franz Ferdinand og hans kone Sophie mens de var i Bosnia og inspiserte tropper stasjonert der, kunne derfor involvere mange og lede til en verdenskrig.

Hvorfor gikk det så galt? Hva kunne vært gjort annerledes? Hva kan vi lære av historien? Kan allianser, som normalt blir ansett som en styrke for små land, bli en farlig faktor i urolige tider? Og hvordan er situasjonen i dag? Er vi, 100 år etter utbruddet av 1. Verdenskrig, i stand til å endre kurs bort fra en militaristisk tenkning basert på maktdominans og i stedet legge vekt på samarbeid og dialog? Er vi klare for å virkeliggjøre visjonen om en verden basert på fredskulturens verdier slik den ble utviklet av UNESCO og støttet opp om både av det øvrige FN og mange fredsaktivister rundt om i verden?

1. verdenskrig

Ifølge Wikipedia døde 15 millioner i 1. Verdenskrig og 22 millioner ble skadet eller mistet meningen med livet. Så mange unge, utkommanderte menn som kunne bidratt med sin innsikt og sine krefter for å bygge verden og som i stedet ble ofre for grådighet etter makt og ressurser, nasjonalisme, imperialisme – og krig! Dessuten døde ca. 20 millioner (og noen sier at man sågar bør gange dette tallet med fire) av elendighet og sykdomsepidemier som «spanskesyken». (Det hevdes at denne epidemien fikk sitt navn pga av at Spania, som ikke var med i 1. Verdenskrig, var det eneste land i Europa som hadde en tilstrekkelig fri presse til at de kunne snakke om denne skrekkelige effekten av krigen.)

1. verdenskrig, den såkalt «store krigen», «krigen som skulle få slutt på alle kriger», «skyttergravskri-

gen» startet i Europa, men brakte inn også andre kontingenter og rekrutterte et stort antall unge menn fra koloniene, ikke minst i Asia og Afrika. Eksempelvis er det navn på 90 000 indiske soldater som falt i krigen innskrevet på India Gate i New Delhi.

Ikke den siste krig

Første verdenskrig ble så visst ikke den siste krigen. I stedet førte den til utvikling av en rekke nye våpen (tanks, u-båter, bombefly, miner, gass...), styrking av obligatorisk verneplikt for menn, nasjonalistisk propaganda i militæret, i skoler og i media, og sågar, ifølge mange historikere, til 2. verdenskrig pga Versailles traktatens tilkortkomning. Dessverre kan vi til en viss grad snakke om et helt århundre preget av en volds- og krigskultur. For å fremme avsmak mot krig, anbefales et besøk på fredsmuseet i Ypres, midt på slagmarkene i Flandern. Museet, i et område fullt av krigskirkegårder, viser 1. Verdenskrig i all sin gru.

Fiendebilder styrker krigsindustrien

100 år etter den fryktelige krigen har det militærindustrielle kompleks vokst seg enda sterkere og våpnene er farligere, mer dødelige og sofistikerte. Allerede en brøkdel av atomvåpnene er nok til å utslutte alt liv på jorda. Det er ikke lenger først og fremst soldater som dør i krig. I dag dør mange ganger flere sivile enn militære i og av krig. Med utstrakt bruk av droner og andre robot-våpen vil denne tendensen bare øke. Krigen blir om mulig enda mer avhumanisert. Det er derfor vår fulle rett og plikt å stå opp mot en militaristisk tenkning og prioriteringer som ikke gagnar folk.

Verden er overmilitarisert og fred er underfinansiert

FNs generalsekretær Ban Ki-moon understreker at «verden er overmilitarisert – og fred er underfinansiert.» Så hvorfor er «verden» tilsynelatende villig til å betale mer for krig enn for fred? Det gamle romerske motto: «Hvis du ønsker fred, forbered deg på krig», synes fortsatt å leve i full vigør i internasjonale relasjoner. Fiendebilder hentes øyeblikkelig

frem både av mainstream politikere og media straks det oppstår konflikter eller sosiale opprør, jevnfør Irak, Libya, Syria og nå Ukraina. Til stor glede for våpenindustrien og til stor sorg for fredsbevegelsen og sannsynligvis også for «folk flest».

Gapet mellom hva verden bruker på militære og på sosiale utgifter har blitt dramatisk verre over de senere år, dog med en viss stagnering i militærutgifter i 2012 pga den finansielle krisen i Vesten. Ifølge SIPRIs årbok for 2013 er de globale (registrerte) militære kostnadene på godt over 1,7 billioner dollar pr. år. Det er mer enn i den verste perioden av den kalde krigen. Verdens ledere ble i FN i 2000 enige om åtte utviklingsmål. Disse Tusenårsmålene som skal nås innen 2015 har bidratt til endring selv om de ikke har klart å få bort de store urettferdigheter og ulikheter, både mellom land og innen land.

SARAJEVO 2014
PEACE EVENT

Det trengs mer ressurser for å nå målene. Likevel er det svært få land som har vist vilje til å redusere militærutgiftene for å kunne møte folks behov og interesser.

Tenk, kun ca. 10 - 15 % av verdens militærutgifter vil være nok til å nå Tusenårsmålene!

Ønsker vi velferd eller krigsferd? I en situasjon hvor unge mennesker, ikke minst unge menn, ikke får utdanning eller jobb og føler seg unyttige, sinte og frustrerte, er det fare for at de rekrutteres både til voldelig og fundamentalistisk tenkning og handling. Det er ikke en ønskelig situasjon for noen.

FN og sivilsamfunnet for en ny freds- og ikkevoldskultur

Dette århundret har selvsagt også blitt preget av vedvarende og engasjert refleksjon og handling

av freds- og menneskerettighetsforkjempere, lærere, filosofer, vitenskapsfolk, kunstnere, feminister, miljøaktivister, arbeidere, ungdomsgrupper og andre som søker ikke-voldelige løsninger på konflikter og uenigheter. Mange internasjonale organisasjoner har blitt opprettet for å utvikle internasjonale regler, standarder og lover og veilede og inspirere internasjonal og mellommenneskelig kontakt og utvikling. Folkeforbundet ble opprettet for å fremme samarbeid og hindre krig. Folkeforbundet etablerte blant annet Den Internasjonale Komité for Intellektuelt Samarbeid, som rett etter 2. verdenskrig ble en del av UNESCO, FNs organisasjon for utdanning, kultur og vitenskap. Andre saksområder fikk sine organisasjoner, alt innenfor rammen av de Forente Nasjoner.

IPU, Den Internasjonale Parlamentariker Organisasjonen, eksisterte allerede fra slutten av det 19. århundre, det gjorde også Det Internasjonale Fredsbyrået, IPB. En rekke andre frivillige internasjonale organisasjoner ble etablert deretter, slik som for eksempel Den Internasjonale Kvinneligaen for Fred og Frihet, WILPF. I dag har vi en flora av frivillige organisasjoner og verdensborgere og medborgere som til sammen utgjør et aktivt sivilsamfunn.

I disse dager lages en ny utviklingsplan for FN som skal avløse Tusenårsmålene i 2015. I denne planen blir det viktig å få til et helhetlig syn på utvikling, hvor sammenhengen mellom fred, likestilling og utvikling blir understreket, slik det var i fokus for alle de fire store kvinnekongressene til FN.

Kom og vær med
Menneskeheten har fortsatt en vei å gå før vi får lært å leve sammen i fred. Kom til Sarajevo i juni 2014 for å dele din fremtidsvisjon, din tenkning, din erfaring og de utfordringer du står overfor. Kom og hent inspirasjon og kunnskap og gi ditt bidrag, til en prosess som vil ta oss videre i fredskulturens verdier.

Påmelding:
www.peaceeventsarajevo2014.eu

Slaget ved Pilckem Ridge; Rester av 36. divisjonen ved Saint-Jean, 31 juli 1917. Foto: Frank Hurley, Ypres, 1917.

Ypres - 100 år etter

Eva Fidjestøl

Landstyremedlem
IKFF Oslo og Akershus

Den store europeiske krigen som starta så usikkert og nølende sommaren 1914 hadde fire år seinare ført til avskaffing av eit halvt dusin monarki og det habsburgske og det osmanske keisarrike. 70 millionar soldatar hadde kjempa ved frontane i øst og vest. Dei kom frå dei fleste europeiske land og frå alle britiske, franske, tyske og belgiske koloniar og frå USA. Det vart ein verdskrig som førde til 9,4 millionar drepne soldatar og 15,4 millionar såra. Krigen som skulle gjere slutt på alle krigar vart årsak til ein ny krig som starta 21 år etter. Her fortel eg litt frå ein tur til Ypres, ei av slagmarkene på vestfronten, 100 år etter.

Side 8

Fred og frihet nr. 2 / 2014

I januar 2014 var eg på tur til den flamske byen Ypres (flamsk leper). I middelalderen var dette ein vakker og viktig handelsby med store veveri og tilgang til sjøen via elv og kanalar. Under første verdskrigen (1914-1918) var folketalet på omkring 20 000 og den middelalderiske festningsbyen utgjorde ein sårbar del av frontlinja på vestfronten. Der som tyskarane braut gjennom her, kunne dei vere i Calais og Dunkerque dagen etter. Britane ville då få store problem med forsyningane, mens tyskarane fekk ei frontlinje som var mykje lettare å forsvare. Men Ypres var på engelske hender under heile krigen og alle forsøk frå tysk side på å ta byen var mislukka.

Eg kom hit i lag med min belgiske svigerson. Han hadde aldri vore her før, medan gutane hans på 17 og 11 år, hadde vore her med skuleklassane sine. Var den belgiske

bestefaren din med i krigen, undrast eg, men det visste han ikkje. Det må kanskje gå nokre generasjonar før ein orkar å ta innover seg det som hende her for 100 år sidan.

Vi ser byen frå lang avstand der han ligg i slettelandskapet. To bygningar ragar høgt over resten av husa. Den kjempestore Lakenhalle frå 1200-talet med sitt 100 meter høge tårn ligg ved sida av den gotiske katedralen frå same tid, i sentrum av byen ved Grote Markt. Tekstilindustrien er borte og i Lakenhalle er det eit stort moderne krigsmuseum, In Flanders Fields, som vi er komne for å sjå. Det første vi lærer er at heile byen og landsbyane omkring vart jamna med jorda i desse fire krigsåra. I 1915 vart dei fleste sivile evakuerte. Det vi ser i dag er bygd opp igjen stein for stein på 1920- og 30-talet, og i landskapet rundt denne rekonstruksjonen ligg det over 100 gravlunder, restar av skyttargraver og mange store krigsminnesmerke. På ein måte er heile byen eit krigsminnesmerke.

Mellom periodane med stillestående skyttargravsrigg var det store slag, der frontlinjene vart flytta fram og tilbake nokre meter eller kilometer. På begge sider av fronten danna det seg enorme system av gjørmete gøymestader og skyttargraver. Ingen var trenar og førebudd på ein slik krig. Dette førde til 1,7 millionar drepne og såra soldatar og eit ukjent tal sivile i og omkring denne byen. I tillegg skapte krigen traume og psykiske lidningar som har gått i arv opp gjennom generasjonane fram til i dag. På bilturar omkring i Europa finn ein minnesmerke med namn på falne soldatar overalt, også i dei minste landsbyane. Dei store tala er ikkje til å fatte, så det blei enkelte episodar og forteljingar eg festa meg ved på museet.

Kampen om Passchendaele må likevel nemnast. Det er ein landsby i nærleiken av Ypres som har gått over i krigshistoria som eit symbol både

på stor heroisme og krigshelvete (horrors of war). Her blei 310 000 britar og 260 000 tyskarar drepne i kampen om nokre få kilometer. Kampene varde i tre og ein halv månad hausten 1917. Heile 60 000 av dei britiske soldatane som døde her drukna i dei blaute myrane omkring landsbyen, i eit regnvær som varde ein heil månad. Tyskarane tapte også denne gongen.

Dette var den store krigen som ingen venta eller ingen ønska, men som berre kom. Keisarar, kongar og generalar langt unna slagmarkene hadde ikkje problem med å sende stadig nye flokkar med kanonføde til frontane. Dette var ikkje berre mennene sin krig, men krigen til nokre få menn med posisjonar og makt. Først då produksjon og økonomi i dei krigførande landa braut saman slutta krigen. Når talet på falne soldatar mellom 1914 og 1918 var så høgt, heng det saman med at denne krigen var så dårleg førebudd, og at gamle strategiar blei kombinerte med moderne teknologi. Dei vanlege soldatane vart sende i krigen med forelda utrustning. Dei brukte uniformer av ære og rang, og kamuflasje hadde ingen tenkt på. Maskingevær, giftgass, flyangrep og seinare tanks kravde ein ny måte å føre krig på. Det blir fortald om eksempel der hestar slåss mot tanks, bajonettar vart brukt mot maskingevær og filler framfor nase og munn ved gassangrep.

Ein brite fortel om to hundre franske kavaleristar som rykka fram over ein bakketopp og var eit praktfullt syn med fjærpynta hjelmar og blinkande lanser. Dei lo og svinga med lansene mens dei ropte: «Tyskaren er ferdig». Like etter dei var forsvunne ut av synet høyrdest den knitrande lyden av maskingevær. Berre nokre lause hestar kom tilbake.

Ei gruppe på 3000 unge tyske studenter, som melde seg frivillig til å kjempe ved fronten, kom til Ypres

alt i august 1914. Dei hadde berre seks veker med militær trening bak seg og var dårleg utstyrte. Fulle av patriotisme song dei songar til Keisarens pris idet dei rykka fram, arm i arm, og vart møtte av kuler frå britiske soldatar, som hadde Boarkrigane bak seg og var profesjonelle og erfarne. Berre nokre få av dei tyske gutane overlevde. Etterpå snakka ein om barnedrapet ved Ypres. I dag ligg dei i eit hjørne på gravplassen i Langemarck, ein av dei fire store tysk gravplassane i området, med namnet på studentklubbane dei høyrde til, skrivne på gravene.

Psykiske samanbrot var vanleg i alle hærane og det utvikla seg eit omgrep for dette som vart brukt på alle språk: «*shell shock*». Dette vart hos alle oppfatta som desertering. PTSD (post traumatic stress disorder) var ikkje kjent den gongen, og desse soldatane vart skotne av sine eigne på begge sider av fronten. Seinare gransking har vist at ein heil del av dei sannsynlegvis var psykiatriske pasientar.

Siste kule i Ypres vart fyrd av den 14. oktober 1918 og 11. november same år vart våpenkvila underskriven.

På ein stad i den gamle festningsmuren rundt Ypres, der det ein gong

i tida var ein byport som førde inn til hovudgata, er det bygd eit stort krigsminnesmerke til ære for dei soldatane frå dei britiske øyane og koloniane som døde i Ypres før 16. august 1917, og som ikkje har noka grav. Dette er soldatar som ein ikkje har funne eller som ikkje kunne identifiserast. 54.896 namn står skrivne på veggane i minnesmerket, Menen Poort. Kvar kveld presis kl.20.00 i all slags vær, året rundt, blir trafikken i gata stansa og tre hornblåsarar frå det lokale brannkorpset spelar to melodiar, «*Last post*» og «*Reveille*». Dette har gått føre seg slik sidan 1929 med unnatak frå åra 1940 og 1944. Menen Poort blei bygd av britane i 1927 og dette er deira måte, saman med innbyggjarane i byen, å heidle dei soldatane som døydd i kampen for Ypres sin fridom. I eit anna minnesmerke, på ein gravplass ved Passchendaele står namnet til 34.957 britiske soldatar, som også manglar ei grav, og som døydd i tida mellom 16. august 1917 og slutten på krigen.

Den 28. april 1915 var den 6. dagen under det andre slaget i Ypres, som enda med 105.000 døde og såra. Same dag var omkring 1100 kvinner frå 12 land, nøytrale og krigførande, samla til kongress i Haag i det nøytrale Nederland, for

å diskutere korleis dette blodbadet kunne stansast. Det var som vi veit starten på WILPF.

På denne konferansen vart det vedteke eit program for ein varig og rettferdig fred. Dei protesterte mot krigens vanvit og redsel, mot all meningslaus ofring av menneskeliv og øydelegging av så mykje som menneska hadde brukt hundrevis av år på å bygge. Morsrolla og kvinnene si evne til å verne om liv var for mange av dei ei inspirasjonskjelde. Kravet om at kvinnene skulla ha parlamentarisk stemmerett og same borgarlege og politiske rettar som menn stod sentralt. Men kravet om fredsmekling mellom partane i krigen førde ikkje fram den gongen. Fredskvinner på begge sider følte seg tvinga til å støtte menn og søner ved frontane og dei nøytrale landa var ikkje alltid så nøytrale. Krigen gjorde at det var

pengar å tene både på produksjon og transport. I Norge produserte vi store mengder ammunisjon og skipsflåten vår var i aktivitet.

Etter krigen vart fredsarbeidet teke oppatt, men det kom likevel ein ny krig. I februar 1940 var det eit møte i Stockholm der kvinner frå mange nordiske kvinneorganisasjonar var samla for å drøfte framtida for fredsarbeidet. Svenske Kerstin Hesselgren sa mellom anna:

«Vi har ikke kunnet forhindre krig [...] vår medborgerrett har ikke satt de merker som vi hadde håpet, men kanskje allikevel satt noen spor. Vi må prøve oss selv, når vi skal møte den nye tiden, hvor og hvorledes hver og en enkelt av oss har feilet. Vi må revidere kullsviertroen på kvinnes innsats.»

Kva er så vår situasjon og utfordring ved 100-årsmarkering for både

stemmerett for kvinner og for stiftinga av WILPF? Vi har større politisk makt enn fredskvinnene for hundre år sia hadde. Vi har likestilling og kan også velge militær karriere om vi vil. Vi har FN og internasjonale lover for krigføring, våpenbruk og våpenhandel. Arbeidet for å styrke FN og for å kjempe mot bruk av inhumane våpen er vi med på. Det er viktig og vi vil halde fram med det, men det er ikkje nok. Når den største krigsherren i historia får Nobels Fredspris og brukar Nobelforedraget til å forsvare krig som eit middel for å skape fred, må vi sjå på krava frå kvinnene som var samla i Haag i 1915, på nytt. Som kvinner og mødrer må vi tenke gjennom skilnaden på likestilling og likskap, og kjempe mot verneplikt for kvinner. Som fredsaktivistar må vi våge å ta fram igjen krav om full nedrusting, og krav om at alle konflikter skal løysast på fredeleg vis.

Død tysk soldat, 1918

Ypres, midlertidige australske soldaters graver

Foto: John Warwick Brooke Ypres 1915-18

Serschant Stubby. Foto US Army

INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET

Norsk seksjon av

WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR
PEACE & FREEDOM

9. april 2014

**Post og
Kontoradresse**
Storgt. 11, 5 et
N-0155 Oslo

Telefon
+47 9308 9644 direkte
+47 2301 0300 sentralbord

Telefax
+47 2301 0301 Att: ikff

Bankkonto
0531.50.27057
Org.nr
98374815

Epost ikff@ikff.no

Nett www.ikff.no

Landsleder 2012-14:
K. Margrethe Tingstad
margrethe.tingstad@gmail.com
tel 9543 7667

IKFF er tilsluttet:
FN-sambandet
Norges Fredsråd
ForUM
FOKUS
Norway Social Forum
ICBUW
Forum Norge 1325

WILPF

Genève:
Epost: info@wilpf.ch

New York:
Epost: wilpfun@igc.org

www.wilpfinternational.org
www.peacewomen.org
www.reachingcriticalwill.org
www.womenstopwar.org

Til Jens Stoltenberg

Du tiltrer om ikke lenge stillingen som generalsekretær i NATO. Vi ville gjerne gratulert deg med dette ansvarsfulle vervet, men vi er dypt bekymret for Norges arbeid med, og gode rykte som, en "fredsnasjon".

Norge har ved flere anledninger deltatt i NATOs militære intervensjoner uten klart mandat til dette fra FN. Vi nevner her Kosovo, Irak, Afghanistan og Libya. Videre har din regjering bidratt til økt militarisering av Norge ved kjøp av mange kostbare bombejagerfly, økt militær virksomhet ved å bruke satellittsystemer på Svalbard og i Antarktis, samt radaranlegg ikke bare til sivile, men også militære formål, spesielt for NATO-land. Dessuten har din regjering gått inn for kvinnelig verneplikt uten reell debatt. Vi er redde for at du skal gå inn for at andre NATO-land gjør det samme.

FN og FN-pakten er viktigere for verdens befolkning enn NATO. FN-pakten er skrevet av og for "vi, verdens folk" og ikke for militære allianser. Norge som fredsnasjon svekkes av såkalte humanitære intervensjoner. NATO ble dannet som en militær forsvarspakt under den kalde krigen, ikke slik den nå fungerer, som en angrepsallianse.

Istedenfor å bruke store økonomiske og andre ressurser på våpenproduksjon og kriger bør disse ressursene styrke FN og FNs allsidige arbeid for fred for å oppfylle Nürnberggerklæringen: «Aldri igjen!»

Hva er egentlig oppgaven for NATO fra 2014 og framover? Vil en økt militær satsing føre til større sikkerhet og fred i verden? Vi tror ikke det!

Dialog, diplomati og redelighet er viktige elementer i et fredsarbeid. Ikke minst er det viktig å holde fast ved FNs retningslinjer om ansvaret for å beskytte alle parter når det oppstår konflikter. Vår planet vil i årene framover stå overfor store utfordringer, som klimaendringer, matmangel, og millioner av flyktninger med mer. Krigføring vil eskalere disse prosessene. Historien vil avsi en nådeløs dom over NATO og NATOs ledelse hvis nykolonialistiske kriger fortsetter.

Vi stiller gjerne opp til en diskusjon rundt disse temaene.

Vennlig hilsen

K Margrethe Kvam Tingstad
landsleder IKFF

Irene Andersson är universitetslektor i historia på Malmö högskola, Sverige. Hon har studerat svenska kvinnors nätverk och kollektiva fredsaktioner under första världskriget och mellankrigstiden. Hon har skrivit om Fredrika Bremer och hur hennes «Invitation to a Peace Alliance», från 1854, användes av kvinnorörelsen under 1900-talet, och hur fred gestaltades i bildmaterial i fredsrelsens tidsskrifter 1885-1945 i ett genusperspektiv. Hennes intresse just nu är kampen om freden - om fredsundervisningen i skolan på 1980-talet kopplad till Arbetarrörelsens fredsforum.

Att stoppa första världskriget Skandinaviska kvinnors protestaktion 1915

Irene Andersson

Redan innan WILPF och Internasjonal Kvinnelige for Fred og Frihet bildades planerades en skandinavisk kvinnlig protestaktion, på neutral grund, mot första världskriget. Ett av de efterlämnade spåren är ett brev som Kristine Bonnevie skrev den 9 februari 1915 till en hemlig kommitté i Stockholm, där hon bekräftade att de norska kvinnorna gärna ville delta i aktionen tillsammans med de svenska och danska kvinnorna:

Hvad vi glader os over, - og hvad som gjør at vi er villige til at gaa igang med arbeidet - det er tanken paa en fællesoptræden mellem kvinder i alle de nordiske lande. Hvis derfor kvinderne i Sverige og Danmark har tro og begeistring for saken selv, saa vil vi selvfølgelig ikke forstyrre planen ved at forholde os passive, som De selv har set, har vi allerede energisk begynt paa forberedelserne.

Ett kapitel i min doktorsavhandling, «Kvinnor mot krig. Aktioner och nätverk för fred, 1914-1940» (2001) handlar om «Kvinnornas Fredssöndag», som iscensattes under 1915, men planerades redan på hösten under det första krigsåret. I denna text används särskilt det norska källmaterialet som finns i arkiv på Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg. Men låt oss gå till krigsutbrottet i augusti 1914.

Side 12

Fred og frihet nr. 2 / 2014

Hjälpverksamhet och planering för protester

Svenska kvinnor från olika förbund och föreningar slöt sig samman i ett «Kvinnornas uppbåd» en kort tid efter att kyrkklockorna hade ringt för mobilisering. Det gällde nu att organisera hjälp till hushållen, att samla in kläder till landsstormens män och sy sjukvårdsutrustning. Man trodde att kriget skulle ta slut på några månader, men någon fred syntes inte till. Inom den internationella rösträttsrörelsen fanns planer på medling. Även i den svenska Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt samlades en liten hemlig kommitté med förslag om en bred protestaktion. När det skandinaviska trekungamötet, i december 1914 i Malmö, förklarade sin neutralitet, kommenterade en av deltagarna i den hemliga kommittéen att det varit lämpligt med en «fredsuppvaktning av Nordens kvinnor då.»

Januari och februari 1915

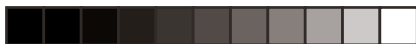
I början av det nya året hade emellertid tanken på en fredsaktion slagit rot hos flera kvinnor med följden att en centralkommitté bildades i Stockholm. Mobiliseringen gick via föreningar och nätverk, och särskilt till centralt placerade kvinnor på landbygden. Efter både besök och brev meddelande Kristine Bonnevie i Norge och Thora Knudsen i Danmark att de ville delta i aktionen, även om de inte helt trodde de skulle kunna påverka kriget. Så kunde arbetet med gemensamma dokument, som upprop, föredrag och resolution

påbörjas. Aktionen bestämdes till den 28 februari 1915. Pressen fick ingenting veta förrän en vecka före och dokumenten stämplades fram till dess som strängt konfidentiella. En rundskrivelse sändes ut från den nybildade centralkommittén i Kristiania i syfte att mobilisera kvinnor runt om i landet. Den började så här:

«Efter forslag av svenske kvinder vil der søndag den 28de februar bli holdt fredsmøter av kvinder i by og bygd i de tre nordiske lande. - Der vil overalt i vort land bli holdt ett og samme foredrag (trykt som manuskript); og paa hvert møde vedtas den vedlagte resolution, likelydende i alle tre lande. Vil De hjælpe til med planens gennemførelse paa Deres hjemsted? [...]»

De tre skandinaviska ländernas neutrala hållning betonades i skrivelsen. Centralkommittén berättade att man vänt sig till representanter för olika kvinnoorganisationer samt till «kvinderaad, sanitetsforeninger, lærerindeforeninger, arbeiderpartiet, handelsstanden, frelsesarméen, ungdoms- og missionsforeninger.» Även ordförandens och prästers fruar hade kontaktats. Nu gällde det att skaffa lokal och ordna med uppläsning av föredraget och resolutionen. Allra sist meddelade man att aktionen hade godkänts av landet ledning: «[...] vort lands utenriksminister kjender planen og har billiget den.»

I Sverige gick uppropet ut till 311 platser och möten planerades på 157 orter. De danska kvinnorna hade skrivit en särskild fredssång i fyra verser och den började så här: «Kvinder i Norden varsled hid til Møde/ Opfyld af Sorg ved Landenes Øde./ Hør os derude - hør vort Suk fra Norden:/ Fred over jorden.» I Köpenhamn skulle ett stort möte hållas i Rådhushallen och över hela landet 80-100 möten. Den norska kommittén sände ut 1500 upprop

till olika platser i landet. I Kristiania skulle fyra «Kvindernes Fredsmøten» arrangeras. Det gemensamma föredraget i de tre länderna betonade krigets ödeläggelse för mänskligheten. I Norge inleddes det med orden:

«Naar vi norske kvinder i by og bygd idag (sammen med vore svenske og danske søstre) samles til en fredsdemonstration, saa er det saavist ikke fordi nogen av os mener at vi ved den skulde kunne skaffe verden fred. Vi kunde kanske heller si at det er følelsen av vor avmagt som har samlet os. [...]»

Mötenas huvudpunkt var resolutionen som deltagarna tänktes ansluta sig till. På varje ort skulle antalet mötesdeltagare uppskattas och resultatet sändas in till Kristiania:

«Norske kvinder, samlet til møde i [...] i et antal av[...] vil sammen med kvinder over hele verden avgi følgende uttalelse:

En krig saa forfærdelig, saa stor og utbredt at verden aldrig har set make til den, har nu i 7 maaneder raset blandt Europas kulturfolk. Hver dag bringer efterretninger om nedslagning av mennesker, om saaredes lidelser, om store tap av materielle værdier. Blomsten av nationernes mandlige ungdom meies ned, enkerne og de uforsørgede barns skarer vokser med forfærdende hastighet. Hele den kultiverede menneskehed lider, og længselen efter fred blir brændende. [...]»

Att offentliggöra de hemliga planerna

Kristine Bonnevie meddelade den svenska centralkommittén att hon hade tänkt att tidningsredaktionerna skulle få kännedom om aktionen den 19 februari. Men i Sverige hade drottning Victoria fått reda på planerna, och ordföranden för centralkommittén kallades upp till henne. Hon uppmanade kvinnorna

att lägga ner aktionen och talade om «kvinnornas 'dumma tilltag' att blanda sig i politik». Kung Gustav V, som kommit in i rummet, hade sagt att det var en olämplig tidpunkt. Skälet var att Tyskland hade förklarat krig mot handelsflottan och därmed riskerades de neutrala ländernas fartyg.

Meddelanden sändes snabbt ut för att tillfälligt stoppa aktionen. Svenska kvinnor reste till Norge och Danmark för att förklara på plats vad som hade hänt. Kristine Bonnevie var kritisk mot förklaringen då man hade känt till tyskarnas planer länge. Fanns det egentligen inte ett ogillande med hela planen från högsta håll i Sverige, undrade hon i ett brev den 22 februari. I ett nytt brev, tre dagar senare, tillade hon:

«Men lad mig ogsaa si, at denne voldsomme stansning av aktionen mer end noget andet viser hvilken betydning man i virkeligheden kunde tillægge den, - en betydningsløs aktion vilde nok ha faat gaa sin gang selv under de forandrede forhold.»

Aktionen avblåstes och, trots besvikelsen, tackade kvinnorna i de tre länderna varandra för samarbetet. Svenskorna hoppades kunna återuppta planerna på aktionen senare. I Nylænde. Tidskrift for Kvindernes sak, 1915:6, mars, hefte II, offentliggjordes nu uppropet under rubriken «Til kvinderne i de neutrale land». Redaktionen kommenterade att offentliggörandet av fredsaktionen hade försenats «en maanedes tid paa grund av krydsenede planer fra andre land.»

Haagkonferensen och skandinavisk identitet

Under tiden hade den internationella rösträttsrörelsen bjudit in till en kvinnokongress i Haag, i april 1915, för att försöka stoppa kriget. På vägen ner samlades delegaterna i de skandinaviska länderna hemma hos Thora Knudsen i Köpenhamn. Det gemensamma arbetet för fred

fortsatte under konferensen. Nylænde 1915:10, mai, hefte II, konstaterade att: «Kvinderne fra de nordiske land holdt meget sammen.» En av de danska delegaterna instämde i en resolution med orden:

«In the name of the Norwegian, Swedish and Danish delegates I take great pleasure in seconding this resolution [...]»

Haag-kongressen beslöt att sända ut kvinnodelegationer till de krigförande och neutrala ländernas ansvariga ministrar och ställa tre frågor, samma till alla, för att försäkra sig om en positiv inställning till neutral medling för att få slut på kriget.

Kvinnornas Fredssöndag 27 juni 1915 i Sverige

En av Haagdelegationerna skulle anlända till Stockholm från Ryssland i juni och de gamla planerna på en protestaktion togs fram igen av de svenska Haagdelegaterna. Föredraget omarbetades och förfrågan sändes ännu en gång till Norge och Danmark. Men några svar hann inte fram i tid. «Kvinnornas Fredssöndag» genomfördes på 343 möten i Sverige och över 88000 kvinnor anslöt sig till resolutionen. Drottning Victoria befann sig i Tyskland.

Kristine Bonnevie, Anna Bugge Wicksell og Henni Forchhammer.
Kilde: Kvindehistorisk Samling, Statsbiblioteket, København

LUNCHEON IN HONOR OF NORWEGIAN DELEGATION TO THE SIXTH QUINQUENNIAL INTERNATIONAL CONFERENCE OF WOMEN, GRACE DODGE HOTEL, WASH. D.C. MAY 12, 1925

Fredskongressen i Haag 1915 krig, fred og kvinnekamp i Noreg

Magnhild Folkvord

Den første verdskrigen sette ein mellombels stoppar for mykje internasjonalt kvinnesamarbeid. Til dømes avlyste den internasjonale kvinnestemmerettsalliansen i 1914 ein planlagd kongress i Berlin. Da initiativet til ein fredskongress for kvinner kom på etterm vinteren i 1915, vart mange kvinneorganisasjonar utfordra til å senda delegatar, og måtte ta stilling til eit førebels program for kongressen. Ingen av dei norske organisasjonane valde å senda eigne utsendingar til kongressen.

Organisasjonspionerane

Den borgarlege kvinnerørsla var på denne tida prega av mange aktive og dyktige organisasjonskvinner som var med i fleire organisasjonar. Dei kjende kvarandre, og hadde samarbeidd ikkje minst i kampen for kvinnestemmeretten. Det vil ikkje seia at dei var einige i alle spørsmål. Gina Krog, med i Norsk Kvinnesaksforening frå starten i 1884, og formann for Kvindestemmeretsforeningen som vart stifta 1885, og redaktør for kvinnesakstidsskriftet Nylænde sia 1887, var ei drivkraft for å få etablert Norske Kvinners Nasjonalråd (NKN) som ein paraplyorganisasjon for kvinneorganisasjonane i Noreg. NKN,

Side 14

med Gina Krog som leiar, var kontaktleddet til Det internasjonale kvinnerådet, International Council of Women (ICW).

Fredrikke Marie Qvam, stiftar av og formann for Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS) frå 1896 og Landskvindestemmeretsforeningen (LKSF) frå 1898, var nestleiar i NKN frå starten og fram til 1913. Frå 1899 til 1903 var ho også leiar for Norsk Kvinnesaksforening, altså tre landsomfattande kvinneorganisasjonar på ein gong. NKS voks raskt til å bli den klart største av kvinneorganisasjonane, med meir enn 10.000 medlemmer i løpet av dei første ti åra. LKSF hadde nær 3000 medlemmer på det meste. Etter at Stortinget vedtok full stemmerett for kvinner i 1913, vedtok LKSF på landsmøtet i 1914 å halda fram avdi det framleis var mange viktige uløyste saker for kvinner.

Norske kvinner og forsvaret

I 1915 var det akkurat ti år sia unionen med Sverige vart oppløyst, og Noreg kunne definerast som eit sjølvstendig land med eigen konge. Dei siste tiåra før unionsoppløysinga var norsk politikk sterkt prega av at motsetningane til svenskekongen skjerpa seg. Faren for krig med svenskane vart oppfatta som svært reell, og vart ei drivkraft for ny oppbygging av den norske skyttarlagsrørsla i 1870- og 1880-åra. Skyttarlaga var geriljahæren til den tids venstreside. Da NKS vart stifta i 1896, var det som eit krigsførebuande tiltak.

Betzy Kjelsberg (1866-1950) sitter midt i flokken av flotte kvinner som deltok på lunsjen til ære for den norske delegasjon på The Sixth Quinquennial International Conference of Women i Washington D.C. 12. mai 1925 på Grace Dodge Hotel.

Nokon måtte ta hand om dei såra soldatane dersom det vart krig. Eit anna uttrykk for forsvarsinteresse blant norske kvinner er pengeinnsamlinga til «Damenes Krigsskip» torpedokryssaren Valkyrjen som vart sjøsett i 1896. I desember 1911 sende LKSF dette skrivet til Stortinget:

«Fremkomne oplysninger har vist, hvor nær vort land sommeren 1911 var ved at indvikles i en krig. Dette har bragt norske kvinder til at reise kravet om, at fædrelandets forsvar maa styrkes, saa vi under en eventuel krig kan være i stand til effektivt at værgе vor neutralitet. Landskvinnestemmeretsforeningen tillater sig derfor i ærbødighet at henstille til Stortinget snarest at ta de fornødne skridt for at saa kan ske.»

Kvinnenes forsvarsinnsamling var eit stort prosjekt over fleire år. Oppropet oppmoda kvinner til å «yde vor hjelp til et kraftig vern som fredens beste vogter.» Dei innsamla midla gjekk i hovudsak til sanitetsmateriell, feltlasarett og anna utstyr, og noko gjekk til hjelp for familiane til dei som var utkalte til nøytralitetsvakt. I 1915 passerte innsamlingsresultatet 500.000 kroner (i den tids kroneverdi). I 1914 forklarte Qvam sitt syn på forsvaret slik:

«Baade Kvinder og Mænd glæmte at Verden endnu ikke var kommet saa langt i Udvikling, at Afvæpning turde voves, og at vi for at beholde Fred til enhver Tid maa holde vor Hær og vor Flaade rede til at værgе om vor Neutralitet, og la til at eit godt utstyrt sanitetsvesen er eit av hovudvilkåra for at ein hær skal vera kampdyktig.»

Haag-kongressen

29. mars 1915 arrangerte NKN i Norske Kvinders Fredsforbund eit møte i Universitetets gamle festsal. Tema for møtet var «Kvinnens samarbeid for varig fred». Gina Krog heldt innleiingsforedraget. Gina Krog gav i si innleiing uttrykk for at ho var kritisk til § 1 i programmet for Haag-konferansen, den handla om «øyeblikkelig sammenkallelse av en konvensjon av de nøytrale makter for at fremme fred». Krog la vekt på at det ville nytta lite å be dei krigførande maktene stansa krigen, det viktige var kva som ville skje etterpå.

På spørsmålet om kvifor NKN ikkje ville senda delegatar til Haag, svarte ho dels med å visa til kostnadene, det var gjort så store offer på grunn av krisa her heime at det var ikkje råd å få det til. Vidare viste ho til at både ICW og IWSA (Den internasjonale kvinnestemmerettsalliansen) hadde rådd ifrå å halda kongress no. Ho såg på kongressen som eit privat initiativ. På same tid meinte ho det var positivt om nokon kunne reisa på privat initiativ, og ho nemnde at Carrie Chapmann Catt, leiaren for IWSA, hadde uttalt seg positivt om initiativet til Haag-kongressen. Vidare utover våren nytta Krog høvet til å gi informasjon gjennom Nylænde om det meste som hadde med Haag-konferansen å gjera. Ho skreiv om møtet som valde utsendingar frå Noreg. Av dei valde utsendingane var iallfall Louise Keilhau og Dagny Bang medlemmer av LKSF. Møtet som valde utsendingar vedtok også ei oppmoding til å vraka § 1 i utkastet

til program for kongressen, i tråd med det Gina Krog hadde uttalt på eit tidlegare møte. Det var venta at det kom til å bli strid om denne paragrafen.

Krog refererte at Lady Aberdeen, president for ICW, hadde uttalt at det var forhasta å halda fredskongressar om krigen på dette tidspunktet, og at ho derfor takka nei til å delta på kongressen. Fråsegner frå kvinneorganisasjonar i dei krigførande landa som forklarte kvifor dei valde ikkje å delta i kongressen kom på trykk i Nylænde. For eiga rekning la Krog til: «... enten en i og for sig har likt kongressen eller ei, maa en glæde sig over at utfaldet blir vakkert og godt». Etter kongressen gav ho spalteplass til resolusjonane frå kongressen, og gav sine kommentarar. Ho tykte dei ikkje var presise og tydelege nok i forma.

Seinare reiste delegasjonar frå kongressen rundt til dei ulike landa i Europa og søkte å møta representantar for dei respektive regjeringane. I Noreg vart delegasjonen mottatt av Kongen i ein lang audiens, og av statsministeren og utanriksministeren. Krog minte om (i Nylænde) at eitt av punkta i resolusjonen frå Haag gjaldt å få dei nøytrale landa til å ta steg for å få oppretta eit permanent meklingsråd, var heilt i tråd med noko NKN hadde gjort seg til tolk for 17. desember 1914. Ho hadde sine sterke tvil om at

Magnhild Folkvord journalist og forfatter. Hun er utdannet som adjunkt. Folkvord var engasjert i ml-bevegelsen og AKP. På 1970-tallet arbeidet hun ved Jøtul i Oslo, og var aktiv under Jøtulstreiken da hun jobbet med økonomi for streikekomiteen. Hun fikk også tillitsverv i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. Fra 1999 har hun arbeidet som journalist i Klassekampen. Sekstimarsdagen – den neste store velferdsreforma?, med Ebba Wergeland (2008) «Fredrikke Marie Qvam - rabaldermenneske og strateg», Samlaget (2013).

kongressen hadde «paaskyndet freden», men såg det positive i ein demonstrasjon for kvinners veksande solidaritetskjenle.

Lesarane av Nylænde fekk også vite at Emily Arnesen og Louise Keilhau vart valde inn i den internasjonale komiteen som skulle arbeida vidare etter Haag-kongressen. Marie Kjølseth, tidlegare sekretær i LKSF, kom også med i ein av komiteane som arbeidde vidare etter kongressen.

Sitat frå og referansar til Nylænde gjeld nr 7, 8, 9 og 11 i 1915. «Fredrikke Marie Qvam - rabaldermenneske og strateg», Samlaget (2013)

I 1902 var det Nordisk Kvinnekongress i Kristiania. Fredrikke Marie Qvam (1843-1938) ledet møtet i Gamle festsal. Fotograf: Worm-Petersen (Kristiania)

Woman`s International League for Peace and Freedom, (WILPF) kongress i 1919 og reaksjonen på Versaillestraktaten

Edel Havin Beukes

Nestleder i IKFF Norge
Styremedlem International Board (IB)
WILPF International

Den første WILPF-kongressen etter 1915 ble avholdt i Zürich 12 -17 mai 1919. 137 delegater fra 21 land møtte opp der. Fra Norge møtte: Emily Arnesen, Bergliot Larsson, Martha Larsen Jahn, Lulli Lous, Louise Keilhau og Marit Steen. De tyske kvinnene møtte ikke da de var på møte i Versailles for å høre fredsbetingelsene.

WILPF-kongressen var den første internasjonale forsamling som fikk anledning til å diskutere Versaillesfreden. Deltagerne på Kongressen hevdet at fredsvilkårene gjorde vold på de prinsipper for en rettferdig og varig fred som demokratiene søkte å etablere. De forutså at Versaillesfreden ville skape politiske motsetninger som ville føre til krig i framtiden. Kongressen pekte også på at de finansielle og økonomiske forslagene dømte millioner av mennesker til sykdom og fortvilelse, og ville fostre hat og anarki.

Kongressen appellerte til seierherrene om å endre fredsvilkårene slik at de ble overens med de prinsipper som president Wilson i USA hadde foreslått, og som WILPF tidligere hadde foreslått for resolusjonen ble sendt telegrafisk til seierherrene i Paris. President Wilson var den eneste som svarte på dette. Kongressen var også det første internasjonale møte som rettet kritikk mot forslaget til

Side 16

Fred og frihet nr. 2 / 2014

Folkeforbundspakten.

I WILPFs erklæring om Folkeforbundet var følgende ønsker satt opp:

1. Rett til medlemskap for alle stater. Demokratisk valg av Forbundets ledelse og anledning til forandringer av Forbundet.
2. Forbud mot militært press eller hungerblokade for å tvinge fram Forbundets avgjørelser.
3. Øyeblikkelig innskrenking av våpenproduksjon og samme betingelser for alle medlemsstater. Opphevelse av alminnelig verneplikt. Avrustning av hær-, fåte- og luftstridskrefter. Nedsettelse av en internasjonal kommisjon for granskning av krigsprofitt.
4. Regler for revisjon av traktater. Selvbestemmelse i saker som angår nasjonalitet og landavståelse
5. Frie rettigheter for nasjonale minoriteter. Rett for minoriteter og «biland» til å gå direkte til Folkeforbundet med krav om selvstyre
6. Opphevelse av Monroedoktrinen og andre internasjonale overenskomster som ikke stemmer med pakten.

7. «Kulturelt tilbakestående folkeslag» under fremmed styre skal styres av Folkeforbundet.

8. Fri adgang til råvarer for alle medlemmer av Folkeforbundet. Fri samferdsel mellom landene. Opphevelse av sensur.

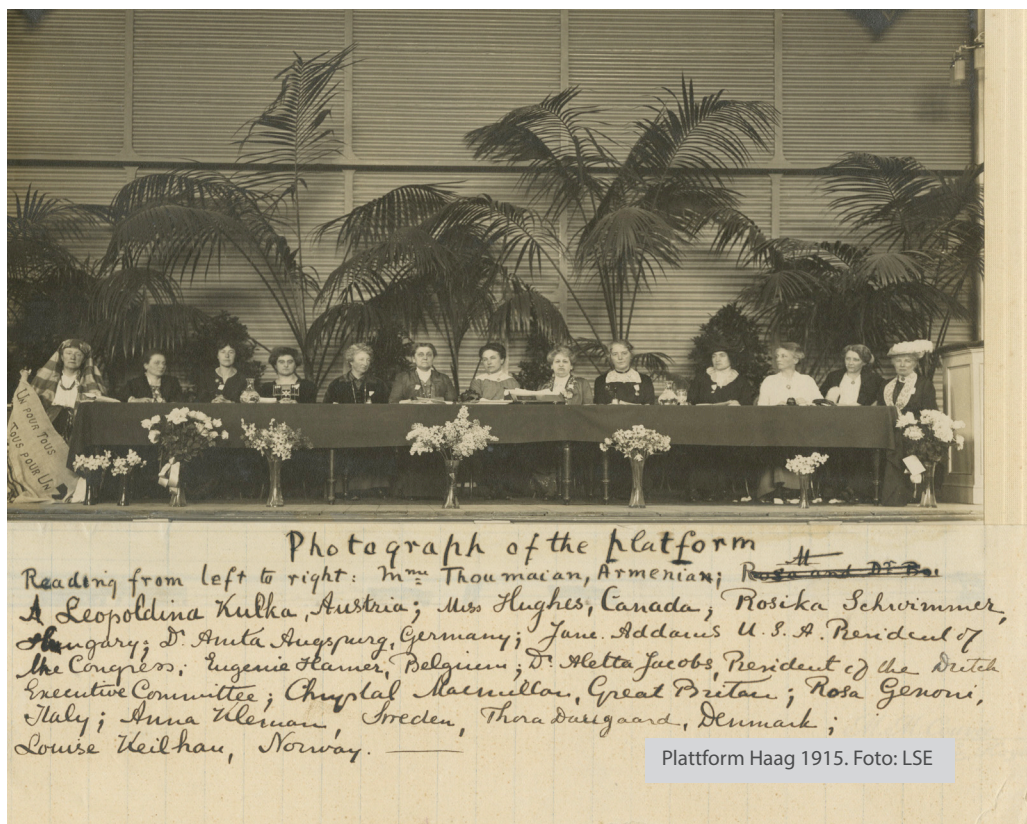
9. Samme politiske rettigheter for kvinner og menn.

10. Amnesti for politiske fanger

Kongressen stiftet formelt den nye organisasjonen med navnet WILPF. Jane Addams ble enstemmig valgt til president. Emily Greene Balch ble internasjonal generalsekretær. (Begge ble mange år senere tildelt Nobels fredspris.)

WILPF skulle etablere nasjonale grupper i de forskjellige landene. En internasjonal kongress skulle holdes annet hvert år og hovedkontoret ligge der Folkeforbundet skulle etableres. Dette ble Genève, og møteplassen ble «Maison Internationale» for kvinneligaen og andre interesserte.

Mange WILPF-seksjoner engasjerte seg i hjelpearbeid som «Save the children fund» «Fight the famine Committee» og hjemsending av krigsfanger. Av disse var mange deportert til Sibir. Dette arbeidet

Plattform Haag 1915. Foto: LSE

tok Fridtjof Nansen senere opp og videreførte.

WILPF hadde regelmessige kongresser i årene som kom, bl.a. i Wien i 1921, og i Haag i 1922. Jane Addams fikk fredsprisen i 1931, riktignok delt mellom henne og en mann (Nicholas Murray Butler). WILPF fikk pengene og dette var viktig for organisasjonens økonomiske overlevelse.

Jane Addams døde i 1935. I Norge ble zoologen dr. Emily Arnesen primus motor i IKFF fra starten av og engasjerte seg i en ny internasjonal oppdragelse for fred.

IKFF delegasjon fra USA, Zurich 1919

Foto: UBiT bildesaml.

Ingeborg Aas (1876-1958)

Hun var fra Vang i Hedmark, hun var lege, og aktiv i politikk og samfunnsliv. Hun representerte Venstre i bystyret i Trondheim i flere perioder og var varadelegat til Folkeforbundet (1928-35) og deltok i WILPFs internasjonale kongress i 1926. Gift med lege Arne Aas i Trondheim.

En av Arnes søstre var Johanne Aas, var sykepleier og lærer og aktiv i kvinnestemmerettsforeningen, også på internasjonalt plan. Hun

deltok på flere av WILPFs tidlige internasjonale kongresser, blant annet i 1926. (Se side 18.)

Ingeborg het Flagstad som pike, og var gårdbrukerdatter fra Hedemarken. På denne tida var det ikke helt dagligdags at kvinner fikk akademiske løpebaner, men det gjorde Ingeborg. Hun tok artium på Hamar i 1896, og i folketellinga for 1900 er hun innført som medisinerstudent med hybeladresse i hovedstaden. Medisinsk embetseksamen avla hun i 1903. «Lege» var fortsatt nesten entydig en mannlig yrkestittel, og det var bare ti år siden Norge fikk sin første kvinnelige medisiner. Ennå i 1920 var det ikke flere enn 59 kvinnelige leger i landet, så Ingeborg tilhørte klart et pionersjikt på dette området.

Etter en periode med kandidat-tjeneste, kom hun til Trondheim i 1905. Samme år hadde hun gifta seg med Arne Olaf Aas, en medstudent fra medisinerstudiet. Han var kjøpmannssønn fra Trondheim, dette kan forklare hvorfor Ingeborg fikk sin vesentligste legegjerning der.

Arne Olaf var i lange perioder ansatt som lege hos Norsk jern- og metallarbeiderforbund. Ingeborg

hadde privatpraksis, og de to ble typiske «østkantleger». De bosatte seg i Innherredsveien, der de etter hvert ble en familie på fire. Helse og hygiene blant arbeiderbefolkninga forble Ingeborgs medisinske hovedanliggende. Hun var engasjert og drev opplysningsarbeid innen felter som abortspørsmålet, alkohol, tobakk, epidemier, hygiene og boligspørsmål. Hun var aktiv i politikken, og representerte Venstre i by- og skolestyre. Hun var medlem av den nasjonale Straffelovkomiteen fra 1920-22, og hun var også delegat fra Norge i Folkeforbundssammenheng.

Ingeborg Aas er ikke minst knytta til Østbyen Sanitetsforening, som ble stifta i 1911. Foreninga hadde basen sin i Gråmølna, Innherredsvn. 20. Tuberkulosebekjempelse var et hovedanliggende, og ellers ble det drevet matstasjon fra 1927. Aas var leder av foreninga fra 1918 til 1944. Det er lite å undres over at hun ble en institusjon og legende i de bydelene hun hadde virket sitt i. Men den veien som er oppkalt etter henne, ligger på Risvollan.

Mari Holmboe Ruge

Folkeforbundet i den norske kvinnekampen

Edel Havin Beukes

Folkeforbundet ble opprettet i 1919 som et resultat av fredsavtalen etter 1. verdenskrig, og eksisterte i 20 år til 2. verdenskrig brøt ut. Norge var medlem av Folkeforbundet fra starten og sendte delegasjoner til de årlige møtene i Genève. I den norske delegasjonen var det alltid en kvinne med gjennom hele mellomkrigstiden. Kvinnen i delegasjonen hadde hovedansvaret for sosiale spørsmål i hele perioden, uansett hvem som faktisk deltok i Folkeforbundets møter. Folkeforbundet ble dermed en politisk arena der kvinners rettigheter ble satt på den internasjonale dagsorden. Kristine Bonnevie, Martha Larsen Jahn, Ingeborg Aas og Johanne Reutz (Gjermoe) etterfulgte hverandre som medlemmer av den norske delegasjonen. De fleste var medlem av IKFF.

Det har vært forsket lite på dette temaet både i norsk kvinnehistorie og om Folkeforbundet. Men i en artikkel i Historisk Tidsskrift drøfter Karl Erik Haug Folkeforbundets rolle i kvinnekampen, både nasjonalt og internasjonalt.¹

Hvor kom ideen fra at det skulle være en kvinne i delegasjonen?

Den norske kvinnebevegelsen mobiliserte da den første delegasjonen skulle utnevnes i 1920. Norske Kvinders Nasjonalraad (NKN) anbefalte biologiprofessor Kristine Bonnevie.² Hun hadde vært styremedlem i Den norske Forening for Nationernes Liga³ og hadde et omfattende internasjonalt vitenskapelig nettverk. Kristine Bonnevie fikk plass i 2. kommisjon, som tok opp sosiale spørsmål som hygiene, bekjempelse av sykdommer, handelen med opium, motarbeidelse av handel med kvinner og barn m.m. Den danske Henni Forchhammer og

norskfødte svenske Anna Bugge Wicksell fikk samme komité og de ble et aktivt skandinavisk trekløver.

Da Kristine Bonnevie trakk seg fra vervet i 1925 anbefalte NKN tre kvinner: Ellen Gleditsch, Martha Larsen Jahn og Sara Christie. NKN skrev til Regjeringen at de forutsatte at den plass kvinnene hadde i delegasjonen ble opprettholdt. Norge ble berømmet over hele verden fordi man fra første stund både i Folkeforbundet og i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) hadde kvinnerepresentasjon.

Regjeringen valgte Martha Larsen Jahn.⁴ Hun var aktiv i Foreningen for nationernes liga, leder for IKFF i årene 1925-34, og ble senere leder for Norske kvinners sanitetsforening. De to største partiene på Stortinget, Venstre og Høyre, fikk etter hvert sine representanter i delegasjonen, men dette gikk ikke på bekostning av kvinneplassen. I stedet ble en tidligere statsminister (Mowinckel) og en professor i folkerett (Ræstad) vraket. Fredsprisvinnerne Fridtjof Nansen og Christian Lous Lange var det aldri tale om å skifte ut. Det var totalt 6 plasser i delegasjonen.

Martha Larsen Jahn måtte trekke seg etter tre år av personlige grunner. Hun støttet forslaget fra Norske Kvinneorganisasjoners Felleskomité⁵ om at Betzy Kjelsberg skulle bli nytt medlem av den norske delegasjon til Folkeforbundsforsamlingen i 1927.

Kristine Bonnevie hadde foreslått professor Ellen Gleditsch (medlem av IKFF). Kjelsberg var godt kvalifisert, hun var venstrekvinne, hadde representert Norge i ILO helt fra starten i 1921. Men det var legen og venstrepolitikerken fra Trondheim Ingeborg Aas som fikk plassen fra 1928 til 1935. (Se side 17) Hun var medlem av IKFF og deltok bl.a. på WILPFs kongress i 1926.

I 1935 vant Arbeiderpartiet valget og dannet regjering. Partiet hadde vært skeptisk til Folkeforbundet, men utenriksminister Halvdan Koht, som var sterk tilhenger av organisasjonen hentet inn Johanne Reutz som nytt kvinnelig medlem i delegasjonen. Johanne Reutz var 39 år gammel i 1935. Hun hadde ikke bakgrunn fra den borgerlige kvinnebevegelsen, men bakgrunn i LO og ILO, og kjente WILPF fra opphold i Genève. Hun ble æresmedlem av IKFF.

I følge Johanne Reutz var det en gruppe innenfor den internasjonale kvinnebevegelse som skrev til justisminister Trygve Lie og foreslo henne som delegat til Folkeforbundets forsamling høsten 1935, da saken om gifte kvinners nasjonalitet skulle opp. Hun fikk ansvar for 5. kommisjon med sosiale spørsmål, og ble også brukt i forhold til økonomiske og handelsspørsmål som den økonomiske eksperten hun var. Reutz var en av AP og LOs mest profilerte kvinner på 1930-tallet. Hun har skrevet sin selvbiografi.⁶

Oppnådde disse kvinnene noe?

Symbolisk var det viktig at kvinner i det hele tatt ble representert og fikk adgang til en arena (utenrikspolitikken) som hadde vært forbeholdt menn. Men Folkeforbundet var ikke en kamparena for norske kvinners rettigheter. Norsk politikk og lovgiving mht kvinner var allerede kommet lenger enn i de fleste andre land. I Folkeforbundet handlet det om å få på plass internasjonale konvensjoner, avtaler og lover som samsvarte med de rettigheter norske kvinner i stor grad allerede hadde opparbeidet seg. Den virkelige likestillingskampen ble tatt inn i Folkeforbundet på midten av 1930-tallet. I 1935 ble kvinnes rettstilstand satt på dagsorden og instruks fra Regjeringen til den norske delegasjonen var klar:

«Delegasjonen bør arbeide for at prinsippet om kvinners rettslige likestilling med menn blir internasjonalt gjennomført i videst mulig utstrekning».

Reutz foreslo i debatten om gifte kvinners nasjonalitet at

«Folkeforbundet (skulle ta) initiativ til en omfattende undersøkelse av spørsmålet om kvinnes stilling i alminnelighet både rettslig, politisk og økonomisk».

To år senere nedsatte Folkeforbundet en ekspertkomité av menn og kvinner for å lage en samlet og detaljert oversikt over kvinners juridiske stilling i de forskjellige land. Reutz så arbeidet med kvinners rettigheter som bare én side av det generelle arbeidet for

«politisk og sivil likhet mellom raser, klasse og nasjoner ut fra det syn at dette er nødvendig for virkelig demokrati, sosial utvikling, fred og internasjonal forståelse».

Så kom 2. verdenskrig og stoppet hele Folkeforbundet. Men kvinnekampen var satt på den internasjonale dagsorden og la grunnlaget for det arbeidet som ble iverksatt av FN etter krigen.

De norske kvinnene i Folkeforbundet flyttet merkesteinen når det gjaldt kvinners rolle i internasjonal politikk. Kristine Bonnevie var spesielt aktiv her. Hun arbeidet for at internasjonalt forskningssamarbeid måtte inkludere kvinnelige forskere. Allerede i 1922 ble «The International Committee On Intellectual Cooperation» et-

blert og både Bonnevie og Marie Curie ble medlemmer. Ellers var Thomas Mann og Albert Einstein med. Kristine Bonnevie var den første kvinne som oppnådde et formelt tillitsverv i Folkeforbundet, som visepresident i 5. komité.

Martha Larsen Jahn videreførte i Folkeforbundet Emily Arnesens arbeid i IKFF/WILPF med å fremme mellomfolkelig forståelse gjennom skoleundervisning og oppdragelse til fred. Folkeforbundet fikk en undervisningskomité som skulle arbeide for forståelse for det mellomfolkelige samarbeids betydning gjennom skoleundervisningen i alle land, altså forløperen for UNESCO. Valentine Dannevig ble medlem av mandatkommisjonen med ansvar for «kolonier og biland», forløperen for FNs tilsynsråd.

Det var også andre norske kvinner og kvinneorganisasjoner som engasjerte seg i arbeid tilknyttet Folkeforbundet og andre institusjoner i Genève, f.eks. ILO. Her møtte f.eks. Betzy Kjelsberg.

Juristen Elise Sem møtte som suppleant og teknisk sakkyndig i en konferanse om handel med kvinner og barn allerede i 1921. Elise Sem ble høyesterettsadvokat i 1912 og spilte en viktig rolle i utviklingen av familieretten. Hun var også opptatt av å skape et bedre rettsvern for kvinner og barn i internasjonal sammenheng.

Martha Larsen Jahn tok et initiativ overfor Stortinget for å få en fast funksjonstid og sirkulasjon mellom landene i de faste komiteene. Hennes tanke var at da kunne flere kvinner komme med i komitéarbeidet. Hun var også meget opptatt av at det ikke bare var kjønn, men også faglige kvalifikasjoner som skulle telle når delegasjonsmedlemmer ble oppnevnt. Folkeforbundet åpnet en mulighet til internasjonalt arbeid for kvalifiserte kvinner. Artikkel VII i pakten sier:

«alle stillinger under eller i forbindelse med Forbundet, også sekretariatet, skal være åpne for

menn og kvinner på like fot»
Johanne Reutz Gjermoe har flere eksempler på dette i sin bok.

Karl Erik Haug sier til slutt:

«Det er ingenting i de beretningene [...] som tyder på at det på noe som helst tidspunkt ble oppfattet som problematisk at den norske delegasjonen hadde et kvinnelig medlem, heller tvert imot. Norge var eneste land som hadde en kontinuerlig kvinnelig representasjon, selv om antallet holdt seg på én kvinne. Kvinnen var partioverskridende, hennes forankring var kjønn, ikke politisk parti».

WILPF var pådrivere for opprettelsen av Folkeforbundet. De så organisasjonen som en sentral arena for diskusjon om politiske rettigheter for kvinner og menn, uløselig knyttet til arbeidet for fred. Et slikt spørsmål er militær verneplikt for kvinner, som WILPF og IKFF har gått i mot hver gang det kommer opp. IKFF i Norge og WILPF internasjonalt fulgte arbeidet i Folkeforbundet tett under hele mellomkrigstiden.⁷

Literaturliste:

- 1 Karl Erik Haug, «Folkeforbundet i den norske kvinnekampen», Historisk Tidsskrift 2013, 4, side 625-50, Universitetsforlaget. www.idunn.no/ts/ht/2013/04/folkeforbundet
- 2 Inger Nordal et al, Kristine Bonnevie, et forskerliv, Cappelen Damm 2012.
- 3 En norsk forening som ble opprettet i 1918 for å bidra til opprettelsen av en fredsliga mellom nasjonene etter 1. verdenskrig.
- 4 Mari Holmboe Ruge, «Martha Larsen Jahn», Norsk biografisk leksikon, www.nbl.snl.no/
- 5 Denne komiteen omfattet forøvrig: Norske kvinners nasjonalråd, Kristelig forening for unge kvinner, Internasjonal Kvinneliga for fred og frihet, Norske kvinnelige akademikers landsforbund, Norsk sykepleieforbund og Landskvinnestemmerettsforeningen.
- 6 Johanne Reutz Gjermoe, For likeverd og fred, spesielt ss 46-51, eget forlag 1983.
- 7 Norsk gruppe av IKFF 1915-1940. Et forsøk på internasjonalt samarbeid. Håndskrevet rapport fra IKFFs styre, utgitt 1996.

MANIFEST 2015:

«Kvinneres makt til å avskaffe krig»

(Kort sammenfatning på norsk)

Barbara Gentikow
IKFF Bergen

Manifestet er på 28 sider skrevet på engelsk og tilgjengelig på epost ikff@ikff.no for medlemmer

WILPFs historie og hovedmål

Det var kvinner fra 12 land som i april 2015, midt i første verdenskrigs blodige kamper, kom sammen til en fredskonferanse i Haag. De ville diskutere muligheter for å oppnå våpenhvile og forhandlinger. De klarte ikke å oppnå dette målet. Men de ga seg ikke. I 1919 dannet de en permanent organisasjon, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) på norsk Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF). I dag med seksjoner i 30 land.

Hvorfor var det kvinner som tok dette initiativet? De gjorde det i kraft av kvinners særegne erfaringsbaserte evne til å bygge opp siviliserte samfunn som grunnlag for deres egen frihet og for deres barns vel. Og de gjorde det som et ledd i deres egen politiske frigjøring. Alle pionerer fra Haag-konferansen 1915 hadde også erfaring fra kampen for kvinnefrigjøringen, med krav om stemmerett og full og likeverdig deltakelse av kvinner i alle deler av det sosiale, økonomiske og politiske liv. Kvinners frihet og likestilling er en målestokk for rettferdighet og en betingelse for fred.

Etter slutten av første verdenskrig krevde WILPF demilitariseringen av alle land, avskaffelse av verneplikten og etableringen av et permanent internasjonalt organ som skulle forhandle i konflikter mellom nasjonalstater. WILPF var derfor fra

Side 20

starten en sterk pådriver for Folkeforbundet, grunnlagt i 1919. Senere overtok FN denne rollen.

Fra starten har WILPF også lagt stor vekt på å identifisere årsakene til krig, fjerne dem og med dette skape varig fred. I våre egne lover (IKFF, seksjon Norge), sist oppdatert i 1998, er dette nedfelt tydelig i § 2, hvor det bl. a. står at vårt formål er å samle kvinner

«med ulike politiske og ideologiske oppfatninger for å arbeide med, gjøre kjent, og bidra til å avskaffe politiske, sosiale, økonomiske og psykologiske årsaker til krig, og for å arbeide for en konstruktiv fred i et økologisk bærekraftig samfunn».

Hvorfor et nytt Manifest i dag?

IKFFs opprinnelige krav har vist seg å være grunnleggende viktige og riktige. Dessverre er de relevante

Dette er utgangspunktet for WILPF / IKFF Manifest. Dette er ikke den endelige versjonen, men ønske om å skape diskusjon og filosofering rundt hva det vil si å være medlem som skal munne ut i et program for de neste hundre år, som skal vedtas på WILPF kongressen april 2015. Se side 29.

den dag i dag. Men det har også skjedd mye i de siste hundre år som gjør det nødvendig at målene blir aktualisert. Ikke minst har utviklingen av vitenskap og teknologi ført til at væpnede konflikter har endret karakter, til massedrap ved hjelp av atom-bomber og målrettet henrettelse av enkeltpersoner ved hjelp av bevæpnede droner. Derfor trenger vi et nytt Manifest som uttrykker IKFFs vilje til å vokse, bli mer

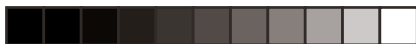
effektiv, engasjere, mobilisere og øke kvinners energi verden over. Et nytt Manifest skal oppnå ikke mindre enn å frigjøre vår tids kvinners makt til å avskaffe krig.

Utover våre tre historiske hovedmål (nevnt ovenfor) arbeider vi aktuelt for å kriminalisere bruken av tvang og vold til å løse konflikter og for å utvikle fredsvisjoner og realisere dem gjennom nye former for samarbeid, deling, formidling og forhandlinger mellom individer, lokalsamfunn og stater.

For å oppnå grunnleggende endringer av vårt samfunn vil vi:

1. Sikre at kvinner inkluderes i å definere og oppnå sikkerhet.
2. Bruker vår energi på å få gjennomført menneskerettigheter verden over og utvide dem med retten til fred, med henvisning til internasjonal lovgivning.
3. Arbeide for et nytt økonomisk system hvor inntekter, ressurser og muligheter er rettferdig fordelt.
4. Avskaffe alle former for patriarkalske maktrelasjoner, kontroll og misbruk som i årtusener har deformert livet til kvinner, barn og menn.
5. Arbeide for gjensidig respekt og samarbeid mellom folk.
6. Lære, formidle og praktisere ikke-destruktive forhold mellom mennesker og jordens planter og dyr, for å sikre jordas fortsatte beboelighet og for å forhindre miljøbetingede årsaker til konflikt.

Vår nåværende arbeidsplan

WILPFs viktigste aktuelle aktiviteter omfatter tre store temaer:

Å utfordre militarismen, å investere i fred og å styrke multilaterale relasjoner.

Utfordre militarismen: Verdens militærutgifter, inkludert våpenproduksjon og eksport vokser dramatisk. Vi vil arbeide innenfor FN-systemet, sammen med andre frivillige organisasjoner for et totalt forbud mot atomvåpen, uranvåpen og drapsdroner.

I vår arbeidsguppe Reaching Critical Will argumenterer vi sterkt imot selve prinsippet at sikkerhet kan oppnås gjennom opprustning. Fra et feministisk perspektiv ser en slik «sikkerhet» ganske annerledes ut. For oss betyr sikkerhet menneskelig trygghet, ikke staters evner til å forsvare seg militært. Vårt overordnede mål er å avskaffe vold som et middel for konfliktløsning og å omdisponere alle militærutgifter til sivile og sosiale formål.

Investere i fred

Ved å se på de dypereliggende årsakene til krig og vold, som ligger i våre sosiale, økonomiske og politiske systemer. Fysisk vold er ofte en reaksjon på strukturell vold, dvs. urettferdigheter som ligger i selve systemet som fordelar samfunnsgoder. Verdenssamfunnet i dag kjennetegnes av at gapet mellom rik og fattig øker. En annen stor forskjell ligger i at menneskerettighetene ikke er universelle, ikke i teorien og slett ikke i praksis.

WILPF har vært en drivkraft for resolusjon 1325 «Women, Peace

and Security» (2000) i FNs sikkerhetsråd. PeaceWomen er vår arbeidsgruppe i New York og FN med et program for å arbeide med sikkerhetsresolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Ill.: S. Drummen

Styrke og reformere multilaterale relasjoner

WILPF har fra begynnelsen støttet Folkeforbundet som en internasjonal organisasjon for å forhindre krig. Men som Folkeforbundet i første halvdel av det 20. århundre skuffet sine tilhengere ved ikke å sikre freden, oppfyller FN i dag ikke sine løfter. FNs sikkerhetsråd mislykkes i forhold til sin vesentlige oppgave: *å sikre avvæpning, forhindre krig og fjerne krigstrusler.*

Gjennom WILPFs rådgivende status i FN og fra vårt kontor i New York har vi utrettelig arbeidet for å styrke FNs funksjon som verdens største organisasjon for fred og rettferdighet. Vårt feministiske ståsted tilføyer viktige perspektiver til spørsmål og debatter. Fra vårt kontor i Geneve arbeider vi for en full implementering av menneskerettighetene.

Våre fremtidige oppgaver

Disse er (dessverre) veldig mange. Her er bare noen av dem:

1. Stanse utviklingen av ny våpenteknologi.
2. Være årvåken for politiske- og nasjonale konfliktsituasjoner. Og være skeptisk til nye doktriner: «Responsibility to Protect» (r2p).
3. Utvikle nye former for demokrati.
4. Revolusjonere måter å produsere og distribuere på, bl. a. for å oppnå matsikkerhet
5. Reversere klima- og miljødeleggelsene, som også kan være årsak til krig og konflikter.
6. Skape ny forståelse for kjønnsidentitet.
7. Organisk organisatorisk vekst

Vi trenger mange nye og unge medlemmer!

Jo eldre vi blir, desto viktigere er det at våre medlemmer blir yngre. Derfor appellerer dagens IKFF-medlemmer til dere, morgendagens medlemmer!

Vi forestiller oss at mange av dere bor på den sydlige delen av jordkloden eller hører til underprivilegerte grupper i nord.

Organiser dere i deres skoler, universiteter, på deres arbeidsplasser, i deres landsbyer og byer. Ta med deres særlige kunnskap som bare unge kvinner eier. Ta med deres kunnskap om nye teknologier for å spre informasjon og danne nettverk.

Ta med energien, drømmene og håpet som deres generasjon har. Hjelp oss med å virkeliggjøre at kvinners medbestemmelse vil avskaffe krig!

La oss ikke bli nødt til å feire et hundreårsjubileum til!

BARBARA GENTIKOW (RED.)

La oss snakke om krig

Denne boken er en invitasjon til samtaler. Ikke til diskusjon, møter, demonstrasjoner og taler, som er viktig nok om et så grunnleggende tema, men til å snakke og snakkes med mennesker som har direkte erfaring fra vår tids kriger. Det er dette redaktøren Barbara Gentikow har som prosjekt. Gjennom de ulike tekstene viser hun hvem som absolutt må delta i disse samtalene, og hun lar dem slippe til med egne ord. De inviterte er representanter for fire grupper mennesker: krigsveteraner, deres pårørende, flyktninger fra krigsområder og krigsmotstandere med ulike begrunnelser for sitt standpunkt.

Boken åpner med en begrunnelse for prosjektet. Hun opplever en taushet omkring Norges deltakelse i kriger de siste tiårene: Balkan, Afghanistan, Irak og Libya, og hun vil «fremme en livsviktig debatt og få oss til å tenke på alternative løsninger». Selv er hun helt klar: «bruk av militær våpenmakt burde være det siste en sivilisert stat velger som middel for konfliktløsning». Som redaktør inntar hun ikke et absolutt, pasifistisk standpunkt, det gjør heller ikke de fleste bidragsyterne. Kanskje er det denne graden av realisme som sikrer at samtalen fortsetter.

Gentikow har et innledningskapitel

Side 22

Fred og frihet nr. 2 / 2014

hvor hun nærmer seg en forklaring på hvorfor vi ikke snakker om krigen vi deltar i: de er langt borte, de er annerledes enn de kriger vi har historisk erfaring fra, og de kalles ikke krig, men internasjonale operasjoner, humanitære intervensjoner, fredsbevarende styrker, observasjon, inspeksjon osv. Selv om man kanskje innrømmer at det dreier seg om krig, kamp og drap, kan beslutningsmåte – gjennom FN eller i Stortinget – ha legitimert og rettferdiggjort krigsdeltakelsen. Slike debatter er etisk, filosofisk og juridisk krevende. Og her til lands rår det fred. Krig synes uvirkelig, generasjonene med egen erfaring fra krig og okkupasjon er nesten borte. Den kalde krigen og den frosne freden er også historie, økonomiske og økologiske utfordringer dominerer den offentlige samtalen. Gentikow drøfter også ganske kort NATOs endrede rolle, «out of area», og norsk allianse-lojalitet, men uten at den rød-grønne regjeringens munnskurv på SVs kritiske røst tas opp. Det er enklere for alle å fastholde selvbildet som fredsnasjon og humanitær stormakt.

Veteranenes bidrag gir sterke inntrykk av de påkjennningene soldatene utsettes for, og hvilke fysiske og ikke minst psykiske skader de sliter med. Forkortelsen PTSD (post-traumatisk stress lidelse) får konkret innhold når soldatene selv beskriver hvordan lidelsen bunner i mistenksomhet, usikkerhet, angst, vedvarende spenning, grusomme hendelser, bilder av død og lidelse. Alt dette blir i liten grad formidlet til offentligheten: disse soldatene har taushetsplikt.

De pårørendes glede over å ha fått en soldat levende tilbake blir blandet med fortvilelsen over hvordan soldaten sliter, og hvor vanskelig det er å få Forsvarets og velferdsstatens institusjoner til å akseptere at dette er virkninger av livet som soldat i felt. Det er lett å forstå Rigmor Flygansvær som i sinne og

fortvilelse skriver brev til Kongen.

Flyktningene som bidrar med sine erfaringer kommer fra Kaukasus, Irak, Sør Sudan og Afghanistan, på ulike områder er de ressurspersoner. Deres beretninger gjenspeiler verdenshistorien slik vi tror vi kjenner den, men de personlige historiene gir en annen innsikt i konflikter og krigers sivile ofre. Dessuten ser vi hvilket behov det er for å endre norsk politikk: raskere og rausere avgjørelser, og ikke minst mulighet for arbeidsoppgaver som gir verdighet, mening og tilknytning til et nytt hjemland.

Den siste bolken gir plass til militærnektene. Gentikow antar at militærnektene har forstått hva krig er, og at de har måttet reflektere over alternativ, ikke-militær konfliktløsning. Bidragene er varierte og viktige, de synes aktuelle, selv om de dekker hele tidsrommet vi kaller «etterkrigstiden». Graden av pasifisme og nektingsgrunnlag varierer, noen, som Johan Galtung, har sittet i fengsel i den delen av tjenestetiden de opplevde som straff for sitt standpunkt. Trubaduren Fred Ove Reksten var imidlertid totalnekter og ble fengslet igjen og igjen – inntil man på høyeste politiske hold i Willoch-regjeringen fant at han kunne få «utenrikspermisjon på ubestemt tid». Det ble til 15 år i irsk eksil, i et politisk engasjert musikkmiljø. Reksten argumenterte sterkt for alternativer til vold i IRAs kamp.

Barbara Gentikow har gitt oss en nødvendig og nyttig bok. Den er også velskrevet og klart tenkt. Hun bryter tausheten omkring de kriger vi deltar i uten å lukke øynene for utfordringene vi står overfor. Hennes egne refleksjoner er fruktbare, de kan gjøre leseren mindre avmektig og kanskje nok en gang aktiv i arbeidet for fred, frihet og utvikling.

Hun har selv tilknytning både til universitetsmiljøet i Bergen, til den lokale avdelingen av Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, og til de årlige fredssymposiene med Galtung i Jondal.

Ingrid Eide

Kolofon forlag 2013, 304 s. Kr.250,-
(Fås kjøpt på bestilling: kolofon.no)

Hvem kan fylle plassen etter Barbara Gentikow?

Stort er savnet etter vår inderlig modige og strukturerte medarbeider og humoristiske venninne. Vår fredsarbeider og styremedlem i IKFF–Bergen døde brått av sykdom. Vi tenker på Bjørn, Barbaras kjæreste ektemann og venn gjennom mange år, som står alene igjen.

Barbara Gentikow var professor i medievitenskap og vår forbindelse til universitetsmiljøet. Hun tok initiativ til seminar om fredsjournalistikk på Samfunnsvitenskapelige-fakultet og paneldiskusjon om Galtungs ikkevoldelige utenrikspolitiske alternativ i Studentersamfundet. Det samlet fredsforskning, fredsbevegelsen, universitetsmiljøet og militæret. Barbara hadde en sterk stemme og engasjement som resulterte i et imponerende antall kronikker og avisinnlegg. Hun var kunstnerisk både med penn og pensel. Barbara var rådsmedlem i Nordisk Fredsakademi/ Hardangerakademiet for Fred, Utvikling og Miljø

og aktiv i Globaliseringskonferansen til Norges Sosiale Forum. Vi er så takknemlige for at Barbara kom til oss som nypensjonist og valgte å dele kunnskap, kreativitet og engasjement med oss "fredssøstre". Hun tok et stort ansvar i organisasjonen.

Barbara rakk å slutføre et stort og viktig arbeide i denne tiden vi lærte henne å kjenne, med boken La oss snakke om krig – veteraner, soldatmødre, krigsflyktninger og militærnektene forteller. "Bokens hovedformål er å bryte en taushet, fremme en livsviktig debatt og få oss til å tenke på alternative løsninger. (Se forrige side.)

Barbara vet hva hun snakker om utfra egne barndomsminner, på flukt med moren under andre verdenskrig. Hun skriver videre: "Hvis denne boken oppnår å få folk til å forstå bedre hva krig er, har den oppnådd mye. Hvis den samtidig kan inspirere til å tenke på alternative løsninger til krig, sette i gang refleksjoner, ønsker, drøm-

mer og visjoner om alternativer til militære løsninger av konflikter, er målet mer enn oppfylt. Folk som kjemper for fred blir gjerne regnet som drømmere, som mennesker uten fotfeste i virkeligheten. ... Det er de selvfølgelig ikke. Å leve sammen, i fred og fordragelighet, er det mest utfordrende og mest spennende prosjekt i menneskehetens historie."

Vi vil savne Barbara veldig, også på våre årlige fredssymposier i Jondal der vi samarbeidet til gjensidig inspirasjon og glede. Vi håper at hennes dyktighet ikke bare vil inspirere oss, men også mange andre til å fortsette arbeidet for en bedre verden. Vi lyser fred og frihet over Barbara Gentikow's minne.

For IKFF–Bergen 09.05.2014
Eva Lillefosse, Kari Hartveit, Marie Tjelta, Sigrun Hodneland, Susanne Urban, Wenche Haukland, Åse Møller-Hansen

Non-Proliferation Treaty (NPT)

- Ikke sprednings avtalens arbeidsplan og tilstandsrapport New York, mars 2014

Reaching Critical Will (RCW) ga i mars ut en fyldig rapport på 129 sider om ikke-spredningsavtalen (NPT) i forkant av 2014 forberedelses komité (Preparatory Committee 2014, forkortet Prep Com) som startet i New York 28. mars. Prep Com skal forberede neste tilsynskonferanse for NPT, (Review Conference 2015, - Rev Con). Rapporten er skrevet av Beatrice Fihn og er veldig nyttig for dem som deltar på Prep Com i år, men er også viktig for alle som er opptatt av kampen mot atomvåpen. Den inneholder stoff om atomvåpen-

Side 24

Fred og frihet nr. 2 / 2014

nedrustning, ikke-spredning, fredelig bruk av atomkraft og dekker all aktivitet på dette feltet fra mai 2010 til februar 2014. NPT har tilsynskonferansene hvert 5. år og har vedtatt aksjonsplaner siden 1970. Arbeidet med implementering pågår kontinuerlig.

Den siste tilsynskonferansen for NPT i 2010 var svak, selv om det ble vedtatt et sluttdokument og en handlingsplan med 64 punkt. Handlingsplanen er et politisk dokument som inneholder mange vage uttrykk som «oppmuntre» og «legge til rette» og gjør det vanskelig å måle og kvantifisere utviklingen i ettertid. I årets RCWs rapport går Beatrice Fihn (WILPF) gjennom alle 64 punkt fra 2010 for å se hva som er blitt gjort.

For å vise hvor mye av handlingsplanen som er implementert er det brukt et system med «trafikklys», rødt, gult og grønt. Ved hjelp av denne metoden får vi en oversikt over situasjonen.

- Røde trafikklys: ingen konkret handling er utført for å implementere dette punktet.
- Gult lys: noen anstrengelser har blitt utført, men det er nødvendig med videre utvikling for at dette punktet skal bli fullt implementert.
- Grønt lys: viser at stater utvikler seg og har implementert handlingen.

Og det er mye som ikke er gjennomført. Det punktet som handler om atomvåpen-nedrustning i de fem opprinnelige atomvåpenstatene er markert med rødt. Her har det skjedd lite. Det er derfor viktig at alle regjeringer på Prep Com 2014 tar tak i dette. Deres Ref Con 2015 skal klare å gjenreise noe av NPT sin

troverdighet må tilsynskonferansen sende ut et klart budskap til verden om at status quo ikke er akseptabel. Mens NPT lider av kanskje sin mest alvorlige troverdighetskrise i sin historie, så er arbeidet mot atomvåpen endelig inne i en ny fase. Selv i en NPT-kontekst er atomvåpen begynt å bli sett på og beskrevet som farlige og uakseptable våpen.

I Rev Con 2010-rapporten er det uttrykt «dyp bekymring over de katastrofale humanitære konsekvensene av enhver bruk av atomvåpen». Siden da har dette synet på atomvåpen i økende grad blitt sentralt i alle diskusjoner om atomvåpen. I mars 2013 var Norge vert for en konferanse om den humanitære konsekvensen av atomvåpen. Mexico var vert for en oppfølgingskonferanse i februar 2014 i Nayarit. Der gikk flere regjeringer enn noen gang før inn for en konvensjon som forbyr atomvåpen. Østerrike har annonsert at de vil holde en tredje konferanse før slutten av 2014.

Dette er en veldig lovende utvikling og gir også håp for det videre arbeidet med ikkespredningsavtalen.

Les hele rapporten på: www.reachingcriticalwill.org

Eva Fidjestøl

«Etter atomulykken Effektivt vern mot radioaktiv stråling En praktisk veileder»

Vladimir Babenko
Belrad-instituttet i Minsk
Tredition GmbH 2013, side 90
(www.akademika.no, kr.100,- + porto)

Oversatt av Susanne Urban
IKFF Bergen

Hva gjør du om usynlige langsomt livstruende farer lurar overalt? Hva gjør du som lever nært til naturen, som plukker sopp og ville bær og fryder deg over det du tror er sunne saker? Hva gjør du hvis en atomulykke plutselig angår deg? Norge befinner seg mellom flere atomkraftverk, Kola i Russland og Sellafield i England og Sveriges atomanlegg ved vår side. Likevel lever vi her i håp om at intet ondt kan treffe oss. Forfatter av boken er Vladimir Babenko, tilknyttet Belrad-instituttet i Minsk i hviterussland, hvor det i over 20 år er målt radioaktivitet i mennesker utsatt for ettervirkninger av Tsjernobyl-ulykken. Radioaktivitet er målt regelmessig i barnekropper og i forskjellig mat, og man er kommet fram til flere kloke forholdsregler. Mye var tidligere taushetsbelagt, men Vladimir Babenko ville opplyse folk om risikoer og hva hver enkelt familie selv kunne gjøre for å ha spiselig mat på bordet. 20 år er ingen alder når det gjelder minking av stråling fra radioaktiv nedfall. Da regner man i hundreder og tusener av år. En hemmelighet godt skjult for jordens befolkning? Boken ble oversatt fra russisk til japansk i 2011 og fikk sørgelig nok stor suksess, oversatt til fransk i 2012 og oversatt videre til norsk, tysk og engelsk ved en maratoninnsats av Susanne Urban i 2013. Det perspektivrike forordet av fysiker Eva Fidjestøl gjør den norske utgaven ekstra interessant. Overskuddet av boken går til Barn av Tsjernobyl.

Hvilken mat opptar mest radioaktivitet? Hvorfor står sopp øverst på listen sammen med viltkjøtt og blåbær? Hvordan kan vi tilberede

sopp og bær og grønnsaker slik at radioaktivitet minker? Det er interessant hvordan kurer med eplepektin minsker radioaktivitet i kroppen og har en helbredende effekt. Men mye vi trodde var sunt viser seg å være det motsatte i forbindelse med radioaktiv forurensing.

Ved en atomulykke blir Moder Jord skadet i generasjoner framover. Når vi så spiser mat direkte fra naturen kan vår føde påvirke våre gener, barn blir født med misdannelser og kreft utvikles hyppig. De tragiske scenarier vi helst ikke vil høre om. Vi ønsker jo alle å leve et trygt liv i pakt med naturen og hverandre. Men kanskje likevel lurt å være litt forberedt og gå til anskaffelse av en liten livsforsikring i paperbackformat!

Kari Hartveit
Styremedlem IKFF Bergen

«Alt dette kunne vært unngått»

Carsten Jensen og Anders Sømme Hammer
Forlaget Press
2014, 179 s.

Ein norsk og ein dansk journalist har reist omkring i nokon av dei mest urolege områda i Afghanistan og møtt dei menneska som blir igjen der når dei fleste av dei utanlandske soldatane har forlate landet om nokre månader. Dei skildrar møte med kvinner, barn, krigsherrar, bønder, arbeidarar og Taliban. Det er brukt enorme summar på krigføring og utviklingshjelp i landet. Likevel har folk det verre enn før NATO-krigen starta og Taliban har blitt styrka. Krigen har kosta livet til omkring 3400 NATO-soldatar og eit ukjent tal afghanarar. Og som

tittelen på boka seier: det kunne vore unngått. Det var politikarane våre som ville delta i denne krigen og det er vi som har stemt på dei. Håpet er at bøker som denne kan føre til at terskelen for å gå til krig neste gang USA og NATO vil ha oss med, blir mykje høgare.

«Gi meg heller livet - Ein dokumentar om Soldatveteranar i Norge»

Foto av Håvard Bjelland
Tekst av Bjørn Asle Nord
Skald 2014, 241 s.

Dette er eit nærbilde av 13 norske soldatveteranar sin kvardag, fortalt med bilde og ord av to journalistar frå Bergens Tidende. Det er sterk kost og ikkje til å fatte at slik lever menneske i dagens velferdsstat, og at dei må kjempe i årevis for å bli høyrde og respekterte. Over hundre tusen norske soldatar har vore i utlandsteneste etter andre verdskrigen, og når dei som er i Afghanistan kjem heim, blir det 10 000 til. Det som kan hjelpe dei av veteranane som slit for å finne tilbake til eit vanleg liv, er at mange veit om dette og bryr seg. Det er mange nye rutinar som må på plass for å fange opp skada veteranar og familiane deira. Reportasjar av desse to journalistane gjennom mange år har starta ein viktig samfunnsdebatt om dette. Håpet er at denne boka vil styrke debatten og føre til konkrete handlingar. Robert Mood skriv i føreordet til boka at dei veteranane som står fram her bryt grenser for seg sjølve og for oss alle, og er dermed med på å bringe oss vidare. La oss starte med å lese denne boka og prøve å finne ut kva vi som fredsorganisasjon kan bidra med.

Eva Fidjestøl

Side 25

Fred og frihet nr. 2 / 2014

En glemt stemme for fred

Gro Rørstadbotten
IKFF, avdeling Bergen

Hva snakker vi om når vi snakker om «vår sivilisasjons vugge»? Én oppfatning er at uttrykket betegner fødselen, begynnelsen, utformingen og starten på det vi kaller «den vestlige sivilisasjon». Hvis vi vil undersøke den nyfødte i vuggen må vi foreta en reise tilbake, til antikkens Hellas. Denne reisen kan vi kun foreta via historiebøkene og forsøke å skape oss et bilde av fortiden og historien slik den beskrives der. Historiebøkene forteller oss at Homers Iliaden (ca. 800 f.v.t.) er den eldste teksten i vår sivilisasjon. Dette verket er fortellingen om Trojakrigen, om grekernes 9-årige beleiring av byen, om byens fall, om krigens tapere (trojanerne), om krigens seierherrer (grekerne).

Alle historiebøkene våre forteller mye om Homer og hans beretning av Trojakrigen. Men hos Homer får vi også anekdoter om varm kjærlighet mellom ektefeller, om hjemlengsel, om lengsel etter fred, om tap av verdighet, om soldatenes dødsangst. Dette forteller historiebøkene våre ikke noe om. Det betyr at selv om det i «vår sivilisasjon vugge» fantes fortellinger både om krig og fred, så har historieskriverne i 2400 år ensidig vektlagt krigshistorien om militarisme, maktkamper,

Side 26

Fred og frihet nr. 2 / 2014

GRO RØRSTADBOTTEN

Gro Rørstadbotten er cand.philol. i filosofi, underviser ved ex.phil, Akademisk skriving og Idéhistorie, UiB.

krigsstrategi, vold, drap og ødeleggelse: stemmene som talte for fred er blitt tiet i hjel. Med utgangspunkt i Iliaden vil jeg presentere en glemt kvinne og hennes respons på dette grandiose eposet.

Iliaden: Om tapere og seierherrer

I antikkens verden kjente alle Iliaden. Innenfor den greske kulturen hadde verket autoritet angående etikk, teologi, militærstrategi osv., og det utgjorde grunnpilaren i den allmenne utdanningen. Iliaden forteller hvordan de greske kongene konstruerte et fiendebilde gjennom å mobilisere til krig: de (trojanerne) har krenket oss (grekerne). Krenkelsen bestod i at den skjønnne Helena, kong Menelaos' kone, forelsket seg i den trojanske prins Aleksandros og forlot Hellas for å leve sammen med ham i Troja. Av den grunn planla de greske kongene å destruere Troja.

Homer beretter, på den ene siden, om dagliglivet innenfor Trojas murer. Han forteller om mennesker som lever i frykt for trusselen utenfra, om ektepar som trøster hverandre, om kjærligheten mellom Helena og Aleksandros, om prestinner som gjennom offergaver ber gudene om hjelp, om kongeparet som forsøker å holde motet oppe i befolkningen, om trojanernes forsøk på fredsmekling. På den andre siden beretter Homer mer utfyllende om livet utenfor Trojas murer, om de greske

soldatene, hærførerne (heltene), interne konflikter, krigsstrategier. Da beleiringen av byen hadde vart i ni år, begynte slagene. Beretningene blir nå detaljerte fortellinger om hvordan soldatene oppildnes til kamp, om drap, om svikefulle planer og drømmene om Trojas fall.

Har kvinnene noen plass i fortellingen om de greske heltene? Ja, kvinnene brukes som forhandlingsmidler i de interne konfliktene: for å gjøre helten Akillevs mildere stemt sier kong Agamemnon seg villig til å gi ham syv av de kvinnene han valgte å ta med seg etter strandhugget på Lesbos (9: 128-30). Eller, tanken på kvinner brukes som oppildnende virkemiddel for å øke soldatenes krigslyst: Helten Tevkos blir lovet en vakker kvinne som belønning dersom han bidrar til Trojas fall (8: 287-91). Trojas fall ble en realitet, og ordren fra de greske hærførerne var at alle trojanske menn som fortsatt var i live, skulle drepes. Men hvilken skjebne var tiltenkt Trojas kvinner og barn som etter slagene tilhørte krigens tapende part?

Fordi ingen trojanske menn skulle overleve, var ordren fra kong Agamemnon at alle gravide kvinner måtte drepes fordi «*ikke engang hva en mor under hjerte bærer av mannkjønn skal leve. Selv fosteret må dø! Ja måtte de alle ryddes av Ilios ut, ujordet og synke i glemsel*» (6: 57-60). Resten av kvinnene og jentebarna skulle tas med til Hellas som krigsbytte (4: 238-39), men før det kunne skje – skulle alle voksne kvinner voldtas. Den gamle vismannen Nestor krever at hver gresk soldat skal voldta én kvinne (2: 354), og soldatene ber entusiastisk til Zevs om hjelp: «*Måtte det troløse folk rammes så hjernene sprøyter på jord som vinen vi ofrer, fedres og barns; måtte fremmede menn deres hustruer skjende*» (3: 298-301).

Som kvinne og mor er det lett å forestille seg at disse beretningene, fremført med musikalsk akkompagnement, fremkalte frykt for krig hos den kvinnelige delen av

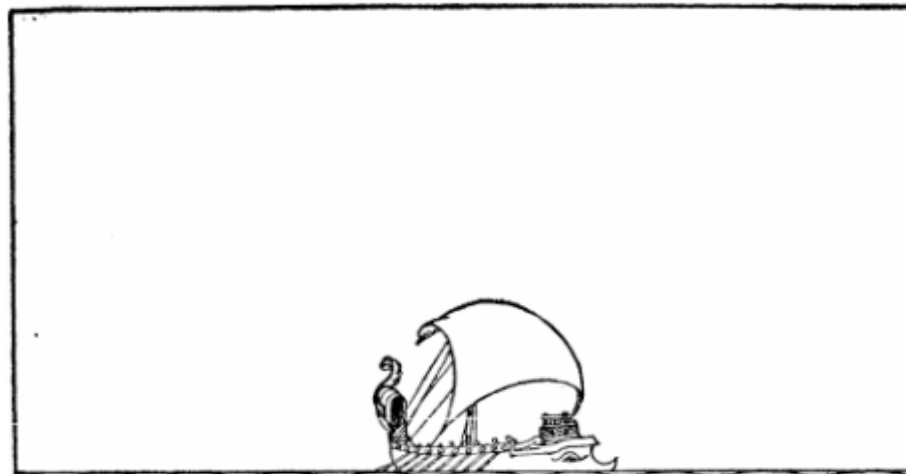

publikum, og spesielt frykt for å skulle komme til å tilhøre krigens tapende part. Av den grunn er det ikke overraskende at krigerkulturens tidligste motstemme tilhørte en kvinne som løfter frem kvinners respons på denne kulturen. Dette blir understreket gjennom følgende sitat tilskrevet henne: «Jeg er Sapfo, og jeg skal skrive like godt om kvinner i diktningen min, som Homer har skrevet om menn».

Sapfo: Krigerkulturens motstemme

Sapfo (født ca. 630 f.v.t.) var berømt i sin samtid, og hennes tekster ble fremført og sunget over hele Hellas gjennom flere århundrer. Hun tilhørte aristokratiet i den rike handelsbyen Mytilene på Lesbos som omkring 604 f.v.t. ble gjenstand for voldsomme, voldelige politiske opprør. Disse opprørene resulterte i at aristokratiet ble fordrevet og Sapfo flyktet til Syrakus på Sicilia hvor hun levde i et mangeårig eksil. Om Sapphos levde liv vet vi ikke stort mer enn dette, men det er mulig å identifisere en dikterisk stemme i det tekstmaterialet som tradisjonelt tilskrives henne, og at det er en sterk stemme ser vi i denne teksten:

4 Noen sier at kavaleriet, andre infanteriet
og andre sier (krigs)skipene, er det vakreste som
finnes på den svarte jorden, men jeg sier
det at det vakreste er det en person elsker.
Det er enkelt å gjøre dette forståelig
for alle, for hun som overgår hele
8 menneskeheten i skjønnhet, Helena,
forlot sin edle mann
og seilte av gårde til Troja
og tenkte ikke på sitt barn
eller sine kjære foreldre, men
(kjærligheten) førte henne bort ...]
12 [...] (og hun?) minner meg nå om Anaktoria
16 som ikke er her.
Jeg vil heller se hennes
skjønne gange og skinnende ansikt
enn Lydiernes
20 vogner og bevæpnet infanteri

Ill: Willy Pogany

I denne lille fragmenterte teksten slår Sapfo an tonen med en oppramsing av det noen mener er det vakreste på jord: kavaleri, infanteri og (krigs) skip. Vi får en rask avklaring på at disse krigsmarkørene ikke er det vakreste – det vakreste på jord er det en person elsker. Uttrykket på den svarte jorden er en direkte gjenklang fra Iliaden hvor den svarte jorden utgjør krigernes operasjonsbase. Med disse åpningslinjene presenteres en påstand, og leserens tanke føres mot et valg: Hva mener du?

Vil du kalle soldatenes formasjoner oppstilt på den svarte jorden for det vakreste, eller er det du elsker det vakreste? Sapfo konkluderer og appellerer til det dagligdagse, noe det er lett for alle å forstå. Deretter fremkalles minnet om to kvinner: Den skjønnne Helena som i tradisjonen er årsaken til Troja-krigen og byens fall, og Anaktoria som ikke er her lenger, men som huskes og savnes. Kanskje på grunn av adskillelse og eksil-tilværelse?

Først Helena: Introduksjonen av henne er en sterk følelsesmessig erindring som tvinger leserens til å huske fortellingen om den skjønnne Helena og å huske at kvaliteten som har gjort Helena udødelig i menneskenes kollektive erindring er kallos – skjønnhet. Sapfo bruker Helena som et eksempel på at selv kvinnen som overgår hele

menneskeheten i skjønnhet, forlot alt på grunn av kjærlighet. Selv for den vakreste av alle er kjærligheten det vakreste.

Deretter Anaktoria: Leseren forlater nå fortiden og ankommer nåtiden. Helena er legendarisk og mytisk, Anaktoria var en del av hverdagslivet til Sapfo. Sapfo foretrekker å se Anaktoria spasere fremfor å bivåne de lydiske soldatenes taktfaste marsj. Sapfo har dermed gitt belegg for en generell påstand: det er ikke kavaleri, infanteri og krigsskip som er det vakreste på jord, Troja-krigen var et feilgrep – Helena valgte selv kjærligheten og dro frivillig.

Leseren tvinges til selv å ta stilling en gang til: Foretrekker du krig og marsjerende soldater? Eller foretrekker du livet du lever og det du selv elsker?

Med tekstene sine formidler Sapfo et perspektiv på de andre, de som rammes. Dette perspektivet ligger latent i enkelte passasjer hos Homer, men ved at Sapfo avviser all verdsettning av krig og krigsidealer per se, får hun frem en hel rekke tankebilder som gir en stemme til krigens ofre. Hun hadde en stemme som var høyt verdsatt i «vår sivilisasjons vugge», men historiebøkene beretter ikke om henne, og jeg undrer: Hvorfor?

Intervju med Margrethe Kvam Tingstad om WILPF Ad Hoc Committee Report

Eva Fidjestøl /
Elisabeth Kristiansen

I september 2013 kom det en rapport om organiseringen av WILPF. Du har vært leder av en gruppe som ble utnevnt på det internasjonale styremøtet (IB) til WILPF i Madrid i februar i 2013. Rapporten er et resultat av deres arbeid. Vi i redaksjonen vil stille deg noen spørsmål:

Kan du først forklare kort hvordan organisasjonen WILPF er bygget opp?

Den internasjonale kongressen som avholdes hvert tredje år, er vårt høyeste beslutningsorgan, og består av alle medlemmene i det internasjonale styret (IB), i tillegg til medlemslandenes delegater. IB består av den internasjonale presidenten, fire visepresidenter, kassereren, generalsekretæren og en representant fra hver seksjon (=landsorganisasjon). IB har det formelle ansvaret for at kongressvedtakene følges opp. Den norske representanten til internasjonalt styre (IB) velges av vårt landsstyre, og i dag er det Edel Havin Beukes som er vår representant til IB, og undertegnede som hennes vara. Ettersom IB er altfor stort til å følge opp kongressvedtak og programmer med løpende saker, er det et valgt arbeidsutvalg, (Executive Committee - «Ex Comm»), som har den funksjonen. Det er viktig å merke seg at seksjonene utgjør en viktig del av organisasjonen vår. I tillegg til valgte organer har vi sekretariatet som ledes av generalsekretæren og ellers består av en lønnet stab og en del frivillige. Generalsekretæren sitter på Genève-kontoret. I tillegg er det ulike arbeidsgrupper og komiteer.

Hvorfor var det nødvendig å sette ned en komite for å se på organiseringen av WILPF?

I forbindelse med våre snart 100 år som internasjonal fredsorganisasjon har det vært et ønske om å gå gjen-

nom og revidere konstitusjonen, altså organisasjonens «grunnlov» og vedtekter, selv om den har gått gjennom en del justeringer mellom 1915 og i dag. WILPF har en egen konstitusjonskomite som arbeider med disse spørsmålene. Det var faktisk et forslag fra det nordiske møtet i fjor at organisasjonsstrukturen burde evalueres før man «gikk løs på» konstitusjonen. Kunne det være fordelaktig med endringer for å gjøre WILPF til en mer tidsriktig og effektiv organisasjon? Så skjedde det som ofte skjer: Ettersom jeg var med å målbære behovet for en organisasjonsmessig gjennomgang, ble jeg spurt om å lede en gruppe som skulle evaluere organisasjonen som et forarbeid for konstitusjonskomiteen.

Hvilke problemer fant dere?

Problemene i WILPF er nok ganske typiske for en internasjonal medlemsorganisasjon og er både av strukturell og kulturell art. WILPF er en organisasjon med mange og lange tradisjoner som har vært med å skape en del uformelle arbeidsmåter som ikke alltid er inkluderende. Det er også en del uklarheter omkring roller og ansvar innenfor den litt komplekse strukturen. En stadig utfordring er en anstrengt økonomi, og med økte ambisjoner, øker også behovet for ressurser. Nå er det ikke slik at vi kan organisere oss til en solid økonomi, men det er en del kriterier rundt finansiering av vårt arbeid som også er av organisasjonsmessig karakter.

Hva er positivt med den ordningen vi har?

Det er mye positivt i organisasjonen og jeg ønsker ikke å gi inntrykk av at det er problemene som dominerer, da mye fungerer ypperlig. Vi er ambisiøse på organisasjonens vegne, og ønsker at vi skal arbeide enda mer effektivt. Vi er en demokratisk organisasjon med mange kunnskapsrike og dedikerte medlemmer og ansatte med et langsiktig engasjement. Vi har ikke evaluert den eksterne effekten av arbeidet vårt, da det ville være for omfattende i denne omgang. Sett innenfra er det mye god formidling og foredling av kunnskap, og vi får stadig bekreftet at våre nettsider og publikasjoner leses av mange miljøer.

Hva ønsker dere å forandre?

Deforeslåtte endringene er av ulik karakter. Noen av dem går på systemer og praksis, andre på strukturer og kultur, det vil si «måten vi gjør ting på». Noen av forslagene til endringer eller tilpasninger er relativt små og enkle å få satt ut i livet dersom de får oppslutning. Andre foreslåtte endringer er mer langsiktige, og vil også ha følger for dagens vedtekter. Ett av forslagene som gjelder struktur går ut på å redusere størrelsen til det internasjonale styret (IB) ved at styremedlemmene representerer et større geografisk område. IB er nå veldig stort, og vil med dagens regler vokse hver gang det tilkommer en ny seksjon, noe rapporten foreslår å endre på.

Når kan disse forandringene vedtas?

Endringene som får konsekvens for konstitusjonen må vedtas av kongressen, hvor første mulighet er i 2015. Dersom de så skal settes ut i livet kan det gå enda tre år før vi får gjort valg til et styre som er annerledes sammensatt enn i dag. Endringer som ikke berører lovverket vårt, kan settes ut i livet med en mye kortere tidshorisont.

Hva vil disse forandringene føre til for IKFF?

IKFF er en del av WILPF, og endringer i den internasjonale organiseringen vil berøre oss både direkte og indirekte. Eventuelle endringer i roller, og ansvarsdeling mellom valgte organer og sekretariatet, vil ikke være så merkbare for oss på landsnivå. Men dersom det blir en omlegging av styrerepresentasjon og finansieringsmodeller, vil vi måtte tilpasse oss dette. Gruppen jeg har ledet i dette arbeidet har vært opptatt av å skape en organisasjon med økt kontakt og samarbeid mellom seksjonene og en bedre kommunikasjon mellom seksjoner, internasjonalt styre og sekretariat. Det er en interessant og morsom prosess vi har påbegynt, som på tross av mange utfordringer vil bringe oss framover som organisasjon, det er jeg helt sikker på.

Takk skal du ha og lykke til med det videre arbeidet.

WILPFs 100 årsjubileum Haag 2015

22.– 25. april Treårige internasjonale kongress - Peace Palace, Haag

28. april Jubileumskonsert - 3 timer - World Forum, Haag

27.– 29. april Women's Power to Stop War- World Forum, Haag

Konferansen

2015 er et viktig år for internasjonalt fredsarbeid: FNs tusenårsmaal (fra 2000) skal være nådd, og nye skal vedtas; det er 15 år siden resolusjon 1325 ble vedtatt; 20 år siden kvinnekongressen i Beijing, og 45 år siden ikke-spredningsavtalen (NPT) ble vedtatt. WILPF skal vise verden hvem vi er.

Organisatorisk opplegg for jubileet

Jubileums koordinator Emma Burgisser
eburgisser@wilpf.ch
Tel: +41 22 919 7080
Mob: +31 6 33 87 84 07
1, Rue de Varembe Case Postale 28 1211 Genève
20 Switzerland

Administrasjon og økonomisk spørsmål

Line Favre – Genève

Styringsgruppe

Mans van Zandbergen; Convener (WILPF Netherlands)
Nancy Ramsden (Excom Member and International Treasurer)
Kerstin Grebäck (Excom Member)

Internasjonale arbeidsgrupper

Our Story (historiegruppen)

Koordinering og innsamling av materiale fra seksjoner og andre instanser som kan brukes til trykksaker, utstillinger etc under kongressen og konferansen. Planlegging av utstillingen «Our Story» under kongressen, sammen med kunst- og kulturgruppen.

Mari Ruge (leder), IKFF Norge; mruge@online.no
Helen Kay (Tilrettelegger), WILPF United Kingdom; hkayinedinburgh@hotmail.com
Carmen Magallon Portoles, WILPF Spain
Anne Ley Schalles, WILPF Germany
India Nagako Sugimori, WILPF Japan
Katrina Gass, WILPF UK Robin Lloyd, WILPF US

Politisk innhold

Sammen med den internasjonale stab ansvarlig for forslag til innhold, målsettinger og resultater fra kongressen og konferansen. Dette arbeidet må gjøres i nært samarbeid med seksjonene.

Regina Birchem (Convenor), WILPF US; regbirchem@earthlink.net
Adilia Caravaca, International President and WILPF Costa Rica
Heidi Meinolt, WILPF Germany
Edel Havin Beukes, IKFF
Antoinette Mächtlinger, WILPF Switzerland

Lorraine Mirham, WILPF United Kingdom
Chantelle Cummings, WILPF United Kingdom

Kunst og kultur

Koordinering, planlegging og organisering av utstillinger og underholdning under kongressen og konferansen. Ansvarlig for planlegging av 100-årsfeiringen 28. april. Line Favre, WILPF international office manager, Genève
Alexis Kagarakis WILPF Genève
Nancy Murray WILPF US: NMurray@vtc.vsc.edu
Elisabeth Kristiansen, IKFF, (tilrettelegger) eplepiken@gmail.com
Jessie Smith WILPF Genève

Praktisk organisering - 100aepwg@wilpf.ch

Fundraising: Line Favre – Genève
Kartlegging av givere, utvikling av søknadsmateriale for støtte til kongressen, konferansen og kampanjen, utvikling av forslag og maler som seksjonene kan bruke i sine søknader om støtte

Kommunikasjon: Nina Maria Mørk Hansen – Genève. Kontakt til politikere og «folk flest», utvikling av PR- og informasjonsmateriale for kongressen og konferansen, kontakt med presse og medier

Program for konferansen i Haag 2015

Politisk arbeidsgruppe gir innspill til styringsgruppen om forslag til program.

Logistikk – WILPF Nederland

Alle praktiske spørsmål mht reise, overnatting, måltider, utflukter, tolker, registrering.

Finansiering

Her er det satt i gang en studiesirkel på nett med webinarer som kan lastes ned. Påmelding nettsiden.

FN

Støtte og samarbeid med FN-systemet blir satt igang, blant annet med UNwomen.

Seksjonene skal spesielt konsentrere seg om å finansiere egen deltakelse i kongressen og konferansen. «Twinning» mellom seksjoner i Nord og Sør blir anbefalt.

Samarbeidspartnere

Sentrale aktører i freds- og kvinnebevegelsen blir invitert til å delta på ulike måter i jubileumsfeiringen. Eksempler: Nobel Women's Initiative, ICAN, UN Women, Haag-appellen. Vi ønsker å ha et spleiselag om konferansen. Kommunikasjon og utforming av materiale: det finnes maler med bilder og logoer som skal brukes i markedsføring og informasjon rundt kampanjen og konferansen. Her ligger det webinar allerede ute på nett.

Se www.womenstopwar.org

Enkeltmedlem: - hva vil du gjøre?

Komme med forslag og innspill til gruppene eller til styringsgruppen direkte?

Bidra med å spre informasjon om kampanjen «Women's Power to Stop War»?

Følg med på webinarne, historie, fundraising, visuell profil m.m?

Opplæring i bruk av visuelle maler?

Facebook profil og oppfølging?

Samle inn underskrifter til «Hundreårsløftet»? – se siste side

Samle inn penger til deltagelse for deg og andre - «Crowdfunding»?

Bidrag opp til 1.000 dollar/euro/chf vil bli publisert på hjemmesiden og giver får et takkebrev.

Committee of 100: de første 100 som bidrar med 1.000 eller mer. Denne komiteen ble startet for noen år siden men er ikke «fulltegnet».

En kvinnesakspioner er gått bort

Rønnaug Eliassen
er død, 102 år gammel

Rønnaug sto fram for likestilling i en tid da dette ikke var akseptert, krevde kvinners rettigheter i skrift og tale, deltok i kvinneorganisasjoner og politisk arbeid og ga praktisk juridisk hjelp til kvinner som trengte det.

Rønnaug ble født i 1911 og tok juridisk embetseksamen i 1937. Hun var en av få kvinner og de ville ikke ha en kvinne som dommerfullmektig for Midthordland. Hun måtte klage til Justisdepartementet før det ble akseptert. Siden holdt hun fast på yrket sitt, selv om det var vanskelig, fordi ektemannen stadig måtte flytte. Hun giftet seg med Torolv Solheim i 1940 og som motstandsmann ble han jaget av tyskerne under hele krigen. Rønnaug måtte føde dattera Jorun i dekning. Etter krigen måtte Torolv stadig flytte, fordi han som tidligere kommunist i praksis hadde yrkesforbud. Men de delte husarbeidet og hadde et likestilt ekteskap, i følge Rønnaug, noe som var svært uvanlig på den tida. Rønnaug ble privatpraktiserende

advokat og hjalp kvinner med skilsmisssaker og omsorgsspørsmål. Faktisk var hun en forløper for Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). Etter andre verdenskrig var Rønnaug med å gi ut det radikale bladet «Kvinnen og Tiden» og bidro aktivt i «Orientering». Klart og kvasst protesterte hun mot en frigjøring av kvinnene som bare var tilsynelatende. Teorien var likestilling, men praksis var diskriminering. Kvinner levde på siden av samfunnet uten den plassen og innflytelsen de skulle hatt. De skulle få frihet til yrke, men fikk plikt til dobbeltarbeid. Det ble drevet rovdrift på kvinner som søkte å forene ekteskap og yrke, hevdet hun.

I tillegg til å være overrettssakfører ble Rønnaug med i Sosialistisk Folkeparti fra starten, var medlem av Porsgrunn bystyre i 1964-71 som en av meget få kvinner, og deltok i SFs komite for familiespørsmål. Hun arbeidet med lønn og sysselsetting, skatt og trygd, bolig- og sosialpolitikk, ekteskap og

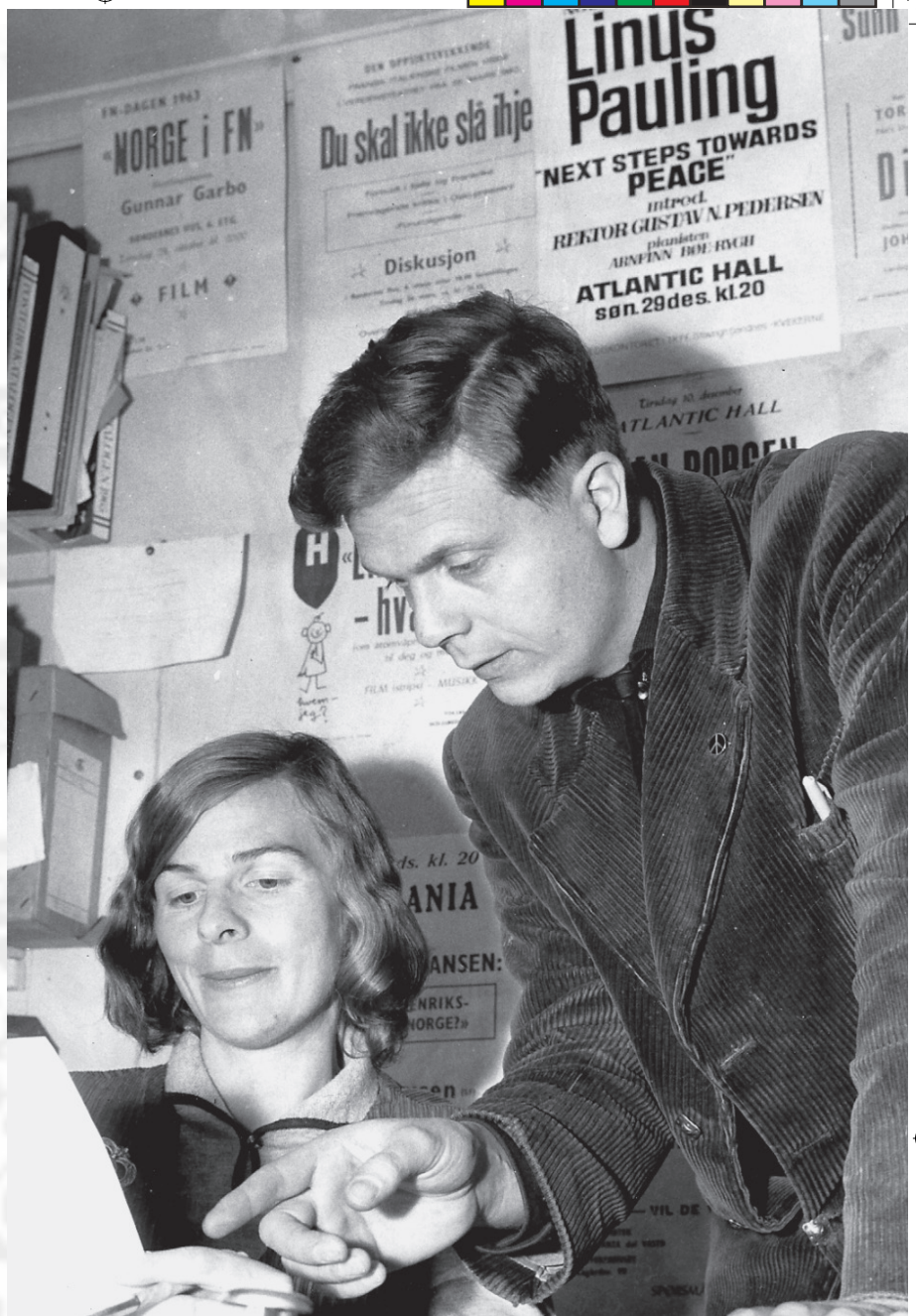
tenåringers oppvekst. Hun gjorde en avgjørende innsats for bladet til mannen sin, «Fossegrimen», og var med i Norsk kvinneforbund, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet og Norsk kvinnesaksforening.

En sak som lå Rønnaug spesielt på hjertet, var kollektivhus. Boligene skulle ikke bygges slik at de forutsatte et menneske til å stelle hjemme, enten det var husmor eller hushjelp. I stedet skulle leieboerne ha rett til kollektiv service som felleskjøkken med restaurant og matutlevering, vaskeri, rengjøringsentral, portnerservice og daginstitusjoner for barn. Boligkooperasjon i andre nordiske land tok opp ideen, men ikke i Norge. Her fortsatte kvinner å være dobbeltarbeidende til Rønnaugs ergrelse.

Vi takker for innsatsen som har betydd mye for mange.

Torild Skard

Fredskontoret – et 50-årsminne

Fredsaktivisten, skuespilleren og overskuddsmennesket Lars Andreas Larssen er død, 78 år gammel. På grunn av sykdom er det lenge siden han begeistret et fredsmøte eller et teaterpublikum med sine tydelige og modige kommentarer til «samfunnets støtter». Men vi har fått en god erstatning i «minneboka» I strid for fred, historien om fredskontoret.

Prøvesprengningene av atomvåpen i 1961-62 spredte radioaktivt materiale med vind og vær til beitemarker, åker og eng og ble opptatt og lagret i bl.a. melk og andre landbruksvarer. Småbarnsforeldrene Sonja Lid og Lars Andreas Larssen måtte gjøre noe. De tok et modig skritt fra skuespillerjobbene ved Rogaland Teater til et lite lokale i Stavanger der de ville informere om hva som skjedde og inspirere folk til å protestere mot galskapen. Det økonomiske grunnlaget var 10 kroner i måneden fra 100 støttespillere. «*Fredskontoret laget fredskvelder, demonstrasjoner og utstillinger, solgte lys til inntekt for politiske fanger i Sør-Afrika, skrev avisartikler og kranglet med biskopen og Stavanger Aftenblad*» skriver Sonja i boken.

Fredskontorbevegelsen var i virksomhet i ti år og fikk avleggere rundt i landet. Mange profilerte samfunnsdebattanter, journalister og politikere i de siste tiårene gjorde sine første forsøk på offentlig deltakelse i regi av fredskontoret. I 1972 ble tiltaket nedlagt. Lars Andreas ble igjen skuespiller og Sonja skjønnlitterær forfatter, men begge beholdt og videreførte sitt fredsengasjement på ulike måter. IKFF takker begge for mot og evne til å bruke sin overbevisning i praktisk virksomhet som nådde langt ut.

Sverre Røed-Larsen og Anne Hjort-Larsen (red)
«I strid for fred», Kolofon forlag 2012
 Mari Holmboe Ruge

Nytt fra våre internasjonale samarbeidspartnere

Aktuelt om Internasjonal kampanje for et forbud mot uranvåpen - International Coalition to Ban Uranium Weapons (ICBUW)

ICBUW ble startet i 2003 støttet av tre internasjonale organisasjoner: International Peace Bureau, Pax Christi International og Women's International League for Peace and Freedom. Målet var å få til en konvensjon som forbyr bruk av utarmet uran (DU) i våpen og ammunisjon, på samme måte som det ble arbeidet frem konvensjoner mot personal miner og klasevåpen.

En resolusjon, som ber alle FN-land om å sende rapporter til FN's Generalsekretær om konsekvensene ved bruk av utarmet uran i våpen og ammunisjon, skal opp i FN's første komité i oktober 2014. Resolusjonen oppfordrer brukerne til å oppgi hvor og hvor mye DU som er brukt og ber WHO og andre relevante organisasjoner om å oppdatere egne rapporter om dette temaet.

Det er femte gang en slik resolusjon blir diskutert i FN. Første gang i 2007 stemte 136 land for, 6 mot og 36 avstod fra å stemme. I 2012 ble resolusjonsteksten

utvidet med å vise til føre-var prinsippet. 155 stater stemte ja og bare fire stemte nei (USA, UK, Frankrike, Israel), og 27 stater unnlot å stemme. Av de nordiske land stemte Finland, Island, Norge ja og Sverige, Danmark unnlot å stemme.

Norge og ICBUW

Norge stemte for resolusjonen i FN for første gang i 2008. Etter det har norsk UD støttet ICBUW med ressurser til forskning og rapportskrivning.

Utvidelse av ICBUWs arbeid
ICBUW lanserte i 2012 the Toxic Remnants of War Project (TRW) sammen med IKV Pax Christi. Målet er å føre sammen NGOs som arbeider med nedrustning og NGOs som arbeider med miljøproblem. I desember 2013 ble et slikt nytt nettverk dannet mellom Norsk Folkehjelp, IKV Pax Christi, Article 36 og IALANA. TRW-prosjektet skal være sekretariat for nettverket. ICBUWs erfaringer fra Irak og Balkan de siste året har ført til starten på et nytt prosjekt; IKV Pax Christi og ICBUW er nå rådgivere for Norsk folkehjelp (NPA) i deres arbeid med minerydding i disse

landene. Problemene med utarmet uran (DU) hadde begynt å påvirke arbeidet deres med miner og klasevåpen. Dette prosjektet kan føre til redusering av skader på sivile og til at DU-saken blir løftet fram i disse landene og internasjonalt i 2014. Det kommer også en ny rapport om DU og skrapmetall i Irak i 2014. Største problemet siste året har vært WHO-rapporten om barn med medfødte misdannelser i Fallujah som ikke blir frigitt.

Utfordringer og oppgaver for IKFF i 2014

- Arbeide for at gruppen med de som stemmer avholdende minker.
- Arbeide for å styrke teksten i resolusjonen ved å formidle ICBUWs forslag om dette til våre politikere
- Ta kontakt med de av våre politikere som arbeider med denne saken i UD og i Utenrikskomiteen
- Arrangere et seminar på Fredshuset
- Folkeopplysning, utdeling av brosjyrer osv.
- Skrive om dette på www.ikff.no og i aviser

Les mer: www.icbuw.org

Eva Fidjestøl

«Er EU et likestillingsprosjekt?»

Regionalt europeisk IKFF-møte 20. - 23. mars 2014 i Berlin

Edel Havin Beukes /
Elisabeth Kristiansen

Dette var hovedtemaet på konferansen i det EU-landene står foran et viktig valg til EU-parlamentet. Konferansen var åpen for alle interesserte, og var et samarbeidsprosjekt mellom den tyske WILPFseksjonen og Gunda Werner Instituttet. Instituttet som er opptatt av feminisme og kjønnsdemokrati er knyttet til Heinrich Böll stiftelsen, som er en grønn tenketank. Heidi Meinzolt i WILPF-Tyskland innledet på konferansen og var ansvarlig for at IKFF kunne ha interne møter i for- og etterkant.

Det var gitt rom for både informasjon og diskusjon om de sakene EU-velgerne og kandidatene i dette valget må ta stilling til. Det ble gitt en grundig presentasjon av ulike høyrepopulistiske partier som stiller til valg, samt deres syn på kvinner. Frykt for at «horder» fra øst og syd skal invadere landene i mellomeuropa øker støtten til verdikonservative og fremmedfientlige partier i krisetider.

En representant fra Hellas orienterte om hva sparepolitikken der har ført til for folk; stor arbeidsløshet, dis-

kriminering av minoriteter, færre, dårligere og dyrere helsetjenester og skoler. Akutt «*brain-drain*» med stor emigrasjon av landets fagfolk og unge voksne. Økte priser og utgifter til livsopphold, samtidig med at lønningene går ned gir en situasjon som øker gjelden og en utbredt følelse av maktesløshet og politikerforakt.

Kvinnene i Hellas blir spesielt hardt rammet av krisen da de tar over omsorgs- og forsynings oppgaver når offentlige institusjoner blir nedprioritert og forsvinner. Prostitusjon og menneskehandel øker, korrupsjonen øker p.g.a. vanskeligere livsforhold. Noen få tjener fortsatt på at mange andre har det vanskelig økonomisk, og det er fortsatt en nedadgående trend, (mars 2014).

Paneler og rundebordsdiskusjoner ble avholdt. En sterk og rettferdig freds- og ressurspolitikk må avløse den nåværende politikken. Dette vil også kunne minske flukten av folk fra de berørte landene. Det er meget viktig å se på årsakene til at folk blir flyktninger.

På det regionale europeiske WILPF-møtet ble Ukraina/Krim og den økonomiske krisen diskutert. For-

svarsbudsjettene øker relativt sett, noe som også skaper bekymring.

Arbeidet med manifestet som i andre land har blitt gjenstand for studiesirkler ble også tatt opp. Regionalisering ble diskutert, men ingen konklusjoner kom frem. Møte var en forberedelse til IB-møte i år, neste års WILPF kongress og feiringen av hundreårsjubileet i Haag, med den store internasjonale konferansen og jubileumskonserter.

Edith Balentines var tilstede på søndagen og kom med en klar oppfordring om at vi må bli tydelige på vårt budskap før vi inviterer til et så stort arrangement: «*Nedrustning og fredelig konfliktløsning.*»

Det vil bli mange spennende begebenheter i jubileumsåret, som krever mye arbeid og omtanke. Økonomisk støtte til dette arbeidet ville være svært velkommen. Et 100 års jubileum koster mange penger. Alle som har anledning oppfordres til å bli med i komiteen av de 100.

Se www.womenstopwar.org

IKFF

INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET

Norsk seksjon av

WILPF

WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Utenriksminister Børge Brende
Utenriksdepartementet
Pb 8114 Dep. N-0032 Oslo

30. januar 2014

Syriske kvinner må med i forhandlingene !

De nordiske seksjonene av Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF/WILPF), som møttes i Oslo 25.-26. januar, er bekymret fordi kvinnene ikke får delta i fredsforhandlinger om Syrias framtid.

Vi takker for at Norge sammen med andre land har krevd at syriske kvinner skal inkluderes i Geneveforhandlingene om fred, i samsvar med Sikkerhetsrådets resolusjoner nr 1325 og 2122. Derfor ber vi om at Norge fortsetter å legge press på partene på dette punkt. WILPF har i lang tid arbeidet intensivt for å støtte det syriske sivilsamfunnet og kvinneverettsaktivister i arbeidet for å finne en holdbar løsning på konflikten.

Det har lenge vært kjent at kvinner rammes urimelig hardt av væpnede konflikter. Store mengder av våpen i samfunnet leder til økt vold mot sivile, inklusive økning i voldtekt, tortur og andre krenkelser av menneskerettigheter. Mange kvinner i Syria er fengslet eller forsvunnet i urolighetene i landet. Det er dessuten som regel kvinner som får enesvaret for barn og andre utsatte både i flyktningeleirer og i samfunnet som helhet.

Siden det fremdeles er en utbredt oppfatning at det er bevæpnede menn som kan og skal forhandle om våpenhvile, har syriske kvinner hittil blitt holdt utenfor samtalen. Dette er ikke bare diskriminerende og i strid med internasjonal rett, men leder også til at nødvendige perspektiver og erfaringer utelates.

I det sivile samfunns organisasjoner finnes kunnskap og kompetanse som er sentral for en bærekraftig fredsprosess. Erfaring fra tidligere konflikter og fredsprosesser har vist at kvinner bringer med seg kunnskap, kompetanse og erfaringer som er nødvendige for framgang i fredsprosessene. Uviljen mot å inkludere kvinner innebærer derfor både et demokratisk underskudd og at den kompetansen som finnes, ikke kommer med. Syriske kvinneverettsorganisasjoner og aktivister har sammen med IKFF stilt krav om at fredsprosessen blir inkluderende.

Ett av kravene er at kvinner skal delta i de formelle delegasjonene under forhandlingene som i dag pågår mellom det syriske regimet og opposisjonskoalisjonen. For ytterligere å styrke kvinners posisjon bør kvinner fra det syriske sivilsamfunnet delta som en tredje part i forhandlingene i form av en uavhengig delegasjon med lik forhandlingsrett.

Vi krever også at likestillingsekspertene deltar i forhandlingsprosessene slik at erfaringene fra ulike samfunnsgrupper kommer med. Kvinners rettigheter må være med fra begynnelsen, f.eks. når avtale om våpenhvile skrives, når infrastruktur bygges opp og når konstitusjonelle overenskomster diskuteres.

Spørsmålene om kvinners deltakelse i fredsprosessene må også settes høyt på dagsorden i forbindelse med den 58.sesjonen i FN-komiteen for eliminering av kvinnediskriminering (CEDAW) når Syria rapporterer til CEDAW i juli 2014.

Et ytterligere skritt er å inkludere et uavhengig sivilsamfunnsforum i prosessen. Forumet må ha en bred representasjon der likestilling ivaretas og som gjenspeiler hele det syriske sivile samfunn. Et slikt forum må få den økonomiske støtten som trengs for å garantere langsiktig arbeid med fred og gjenoppbygging når fredsforhandlingene har blitt avsluttet.

Med hilsen

K. Margrethe Kvam Tingstad
Landsleder IKFF

Side 34

Fred og frihet nr. 2 / 2014

Nordisk Fredsakademi symposium 2014 i Jondal, 25-27. juli, med fordypningskurs 27-29. juli.

Mer informasjon: nfa.publishpath.com
med blant annet:

KREATIVE AKSJONER MOT MILITARISME WORKSHOP MED OFOG

v/ Kristina Alexandra Johansson og Hanns Molander
Arrangør: IKFF-Bergen

lø. 26. juli kl. 15.00-18.30, Jondal

Å "foga seg" er svenskt for å føye seg.

Ofog vil ikke føye seg. De vil bryte stillheten rundt Sveriges rolle som våpeneksportør, eller at den nøytrale staten lar NATO ha sine øvelser i landet. Ofog driver med kurs og forelesninger, men er mest kjent for sine morsomme og satiriske ikkevoldsaksjoner som "Made in Bofors-Kills in Iraq" og "War starts here".

Humoristiske aksjoner i politiske konflikter er et kraftig virkemiddel som får frem det absurde ved den store feilprioriteringen av ressurser til krig og militarisme. Det er en stor stillhet rundt norske og svenske bidrag til krig og opprustning.

www.ofog.org, www.vapenfadder.se, www.warstartshere.com

Symposium 2014

1814 • 1914 • 2014
Hva har vi lært?

HARDANGER
2014

NYTT FRA AVDELINGENE

BERGEN

SEPTEMBER

FN's internasjonale fredsdag 21. september ble feiret med fredsstand, fredsmuffins og et arrangement på den Grønne kafé med musikk, fredsfortellinger og appeller.

OKTOBER

Den Internasjonale Ikkevoldsdagen 2. oktober (Gandhis fødselsdag) ble markert på Litteraturhuset i Bergen. Sabona holdt foredraget «Konfliktløsning kan læres. Fredsundervisning og konfliktløsning i skole og barnehage»; det var musikalske innslag og vi organiserte det slik at SABONA også holdt et foredrag for lærerstudenter på Høgskolen i Bergen. De vurderer å ta temaet inn i undervisningen framover.

15. oktober markerte vi World Rural Womens Day med tema «Food Security and Climate Solutions in Rural Womens Hands», Norsk Bonde-og

Småbrukarlag og IKFF med medlem fra IKFF-Bergen var medarrangør av dagsseminaret i Oslo, der bl.a. Vandana Shiva var gjesteforeleser.

FN-dagen 24.okt./ Bergen Internasjonal Uke: vi deltok i markeringen med fredsstand på Torgallmenning og fikk ett nytt aktivt medlem!

NOVEMBER

International Day to Ban Uranium Weapons 6. nov. markerte vi med en solidaritets-poster-aksjon: bilder av ulike mennesker som holder opp vår plakater «Solidarity with the Victims of Radiation», montert sammen og lagt ut på International Coalition to Ban Uranium Weapons hjemmeside.

FEBRUAR

Foredrag for IKFF-Sandnes&Stavanger om WHO og stråling v/ Susanne Urban

MARS

Deltok i 8.mars-tog med banner Kvinner for fred – mot krig og militarisme, flagg og håndplakater, bl.a. Nei til kvinnelig verneplikt; appell v. Susanne i Folkets Hus.

GENERELT

2 av våre medlemmer har gitt ut bok i 2013:

«La oss snakke om krig – veteraner, soldatmødre, krigsflyktninger og militærnektet forteller»; Barbara Gentikov (red.) Se omtale side 22.

«Etter Atomulykken – effektiv vern mot Radioaktiv stråling: en praktisk veileder» oversatt og adaptert av Susanne Urban. Se side 25.

Nytt fra 2014: Samarbeide med Norges Fredsråd som har fått en egen representant i Bergen. Vi deltok i første møte og gleder oss til et styrket nettverksarbeide mellom ulike fredsorganisasjoner på Vestlandet og til felles aksjoner.

Månedlige møter, i tillegg til noen «frie» lørdagsmøter på kafé. Fredsstand hver siste torsdag i måneden. Vi er nå registrert i Brønnøysund med egen organisasjonsnummer og konto i Cultura Banken.

HEDMARK / OPPLAND

OKTOBER

Nytt håp om en verden uten atomvåpen var tittel på foredraget som Helge Hagelund fra Nei til Atomvåpen holdt på Høgskolen i Hamar, for å markere FN dagen 24.oktober. Lokallaget av NTA i samarbeid med Høgskolen inviterte vår avdeling som medarrangør. Arrangementet ble avsluttet med fakler og lykter på Mjøsa.

NOVEMBER

Mange lag og foreninger i Stange var invitert til å ha stand og presentere seg 9. nov. der vårt lokallag deltok med rull-opp, utdeling av brosjyrer og medlemsblad, samt salg av heftene *Kvinner, liv og vann* og *Kvinneblikk på atomenergi* kurs.

FEBRUAR 2014

Vi er i gang med forberedelsene til

vår lokale jubileumsfeiring høsten 2015, og nylig hadde vi befaring med kunststillerne; IKFFmedlem og billedkunstner Kari Hartveit fra Bergen og fotograf Andrea Gjestvang, Stange, for tiden bosatt i Berlin. Begge synes å være godt fornøyd med mulighetene utstillingslokalene i det nye, flotte kulturhuset i Hamar byr på, og vi ser fram til utstillingen!

MARS

Vårt årlige loppemarked, som ble arrangert i Stange 1. mars, var godt besøkt.

Vår avdeling hadde stand ved 8.mars- arrangementet i Kulturhuset, i Hamar, der Likestillingssenteret og Hamar bibliotek var arrangører. Det kan love godt for fredssaken i vårt distrikt når så mange fant vegen og viste interesse for å høre foredraget til Anne Synnøve Simensen om Bertha von Suttner, fredsfurien, -aktivisten og kvinnen bak Nobels

fredspris! Strålende kulturinnslag av Karoline Amb som bidro med sang og musikk med tekster av Prøysen. Interessen for IKFF og det vi hadde å by på der og da, skal vi heller ikke klage på!

GENERELT

Månedlig fredskafétreff på tante Gerda er en trivelig møteplass for medlemmer, og det hender andre interesserte også stikker innom.

I november hadde vi styreseminar med driftige Elisabeth Kristiansen, sekretær ved IKFF-kontoret, og med det herlige, carllarssonbilledlige navnet Eplepiken. Hun kom ens ærend til vårt styre for bl.a. å oppdatere oss på elektroniske datafunksjoner

Styret jobber ellers særlig med søknader og videre planer i forbindelse med jubileumsutstilling og tilliggende aktiviteter i Den kulturelle skolesekken høsten 2015.

OSLO OG AKERSHUS

AUGUST

Oppstart med medlemsmøte 28. august, hvor bare medlemmer av lansstyret var tilstede. Da fikk vi det på det rene.

NOVEMBER

Jody Williams lanserte sin biografi på PRIO; «My Name is Jody Williams», og fortalte om sitt arbeid. Vi var der.

DESEMBER

Fredsprisvinneren OPCW (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons) gjestet Oslo. Tre OPCW-representanter fra Syria, delegasjonsleder Scott Cairns, våpeninspektør Awni Al-Otoom og OPCWs talsperson Michael Luhan tok turen til Fredshuset for å fortelle om hvor surrealistisk det var å få høre at de hadde vunnet Fredsprisen, når de befant seg i et område i Syria hvor de ikke visste om de kom seg helskinnet ut av.

Edel Havin Beukes var på 3 arrangementer i forbindelse med utdelingen av fredsprisen.

JANUAR

Historieseminar hvor vi var 12 damer og Frederik Heffermehl. Mari Holmboe Ruge, Edel Havin Beukes, Magnhild Folkvord og Elisabeth Kristiansen holdt innlegg.

Vår avdeling var verskap for Nordisk IKFF møte hvor Gunhild Gjorv, fra universitetet i Tromsø innledet om sikkerhetsbegrep i nordområdene. Hiam al-Chirout fortalte om de kaotiske forholdene i hjemlandet, Syria. Vi forfattet et felles brev angående våre bekymringer om situasjonen i Syria som ble sendt til Utenriksminister Børge Brende. Se side 34.

FEBRUAR

Mye av arbeidet denne måneden gikk med til forberedelser til 8. mars. Paroleforslag: «Fred er billigere enn krig, velferd gir trygghet», kom med.

MARS

Elisabeth Kristiansen, satt i AU til 8. marskomiteen i Oslo. Lørdag, sol og en skandaløs likestillingspolitikk søget for at 15 000 mennesker samlet seg på Yongstorget og ca. 11 000 gikk i tog. I anledning 8. mars ble det trykket en samling tidligere utgitte foredrag og brev kaldt «Kassandra vs. Goliath»

Elisabeth Kristiansen var da så godt i gang at hun tok likegodt flyet over til New York og gikk på NGO møtene som ble holdt utenfor FN i anledning CSW58. Er du i New York så husk at vi har kontor 777 United Nations Plaza i 6. etg.

Månen ble avsluttet med WILPF Europa møte i Berlin hvor Edel Havin Beukes, Margrethe K. Tingstad og Elisabeth Kristiansen var tilstede mesteparten av helgen.

GENERELT

Eva Fidjestøl leser store mengder stoff om atomspørsmål som hun sammenfatter til våre hjemmesider.

Edel Havin Beukes representerer IKFF i FOKUS og i FORUM.

Mari og Elisabeth på kontoret har vært opptatt med å skrive søknader som har resultert i betydelig økonomisk støtte fra BLD (kan meldes mai 2014.)

Fra Webmaster Elisabeth Kristiansen kommer det ønsker om mer stoff til våre hjemmesider: SEND INN!

www.ikff.no

SANDNES

SEPTEMBER

Zoia Grannes fortalte for en lydhør forsamling på vårt medlemsmøte om sin barndom, om folket i Kaukasus, familien og flukten med hest og kjerre bort fra ondskaper med håp om å overleve og skape et bedre liv. Som en følge av egne opplevelser har hun senere engasjert seg i å hjelpe tsjetsjenske flyktninger. Hun fikk mange vonde skjebner inn på livet, som brev «til verden» fra barn: *«Jeg vil ikke ha krig.»*

NOVEMBER

Loppemarked. Tradisjonen tro samarbeidet Stavanger og Sandnes avd. også i år om loppemarkedet 9. november som innbrakte ca 11.000 kr. Vår del går i år til dekking av Landsmøtet.

«Fred og frihet» nr. 3-4/2013

Bladet ble mottatt med begeistring. Mye matnyttig stoff, tiltalende og inspirerende. Nye ideer vokser frem. Arbeidet med å få til et «Fredshjørne» på Sandnes bibliotek er kommet godt i gang. Tone L Ravnås har engasjert seg i saken.

DESEMBER

Julemedlemsmøtet. Etter engasjert studiering, var møtet viet det kulturelle i fredens tegn. Risengrøt, kaker, julegodter og julepakker. Takk til alle som bidro!

Vi hadde to fredskafemøter hvor av den siste ble lagt inn i julemedlemsmøtet. Vi ønsker å være mer synlige i bybildet, men det er vanskelig å måle effekten.

GENERELT

På alle medlemsmøtene starter vi med en fredssang eller diktlesing. Det er Berit Oldeide og Ellen Sværi som er våre ressurspersoner. Takk!

Kunstlotteri. På flere av våre medlemsmøter har vi hatt kunstlotteri, der vi lodder ut silketrykk med fredsmotiv, av ulike lokale kunstnere.

Glimt fra Johanne Skog Gripsrud sitt aktive år i 2013

Som 97-åring var hun landets eldste Stortingskandidat og sto på lista for Miljøpartiet De Grønne, (MDG) for fredssaken.

- Intervju: Sandnesposten, 7. april og 15. juni. Stavanger Aftenblad 25. april, Dagbladet 22. august. Ukebladet Familien og Pensjonisten, hadde intervju om «Miljø og fredsarbeid.»
- Egne Innlegg: Stavanger Aftenblad: «MDG er også et fredsparti», sammen med Ove Bråten.
- På Høyland eldresenter: Innlegg om undervisningen i skolen som bør vektlegge gode eksempler på å unngå krig, f. eks. den fredelige oppløsningen med Sverige i 1905.
- Bidrag til eksamensoppgave om fredsarbeid. Tre journaliststudenter ved Universitetet i Oslo presenterte oppgaven på internett.
- «Sjå Jæren», årbok for Jærmuseet 2013 presenterte i år «Kvinner frå Sandnes». Her er Johanne intervjuet om fredssaken og IKFF, sammen med 19 andre.

STAVANGER

OKTOBER

Egen studiering: «Kvinner Liv og vann». Vi avsluttet dette, og startet så vidt på «Kvinneblikk på atomenergi». Dette ble ikke ferdig og vi fortsetter inn i 2014.

Rogaland Fredsfond: Stiftelse styrt av Kvekerne, IKFF Sandnes og IKFF Stavanger. Utdeling fra Fredsfondet skjer hvert annet år. I 2013 ble det ikke utdelt midler. Dette skyldes krav til revisjon som «spiser opp» den største delen av rentene som skulle gått til utdeling.

NOVEMBER

Loppemarked: Sammen med Sandnes-avdelingen arrangerte vi loppemarked i november, som vanlig med stor ståhei. Årets brutto inntekt ble kr. 14618,-. I tillegg til salg av lopper hadde vi kafeteria med hjemmebakst. Som vanlig hadde vi et bord med bøker og annen informasjon om organisasjonen vår. Flere av medlemmenes ektefeller, venner og familie deltok med stor entusiasme i

gjennomføringen av loppemarkedet. Dette er vi svært takknemlige for, og vi er helt avhengige av denne hjelpen for å gjennomføre arrangementet.

MARS

To medlemmer deltok i 8. mars komiteens forberedende møter. Flere medlemmer deltok aktivt i arrangementet i Stavanger hvor vi hadde både IKFF fanen og egen parole med tekst: **STYRK KVINNERS MEDVIRKNING I FRED OG SIKKERHETSSPØRSMÅL: FN RES 1325.** Deltakelse i torgmøte om menneskehandel og trafficking.

Totalt sett oppnådde avdelingen sine begrensede mål for perioden. Avdelingen har for tiden kun en kontaktperson, og har dermed begrenset tilbud. Vi er imidlertid en liten gjeng på opptil 7-9 engasjerte fredsmedlemmer som er klar for å mobilisere med avisinnlegg, stands og fredsmarkeringer osv, på kort varsel.

Fredsengasjementet er sterkt, og vi har stor glede og tro på at våre nye medlemmer kan ta videre gløden i fredsarbeidet.

Referat fra IKFFs landsmøte, Sandnes 5. - 6. april 2014

Lørdag 5. april

Presentasjonsrunde, hvor Mari Holmboe Ruge hilste fra Kirsten Fjelberg og Ingrid Eide, tidligere ledere, og styremedlem Eva Fidjestøl. Margrethe K. Tingstad hilste fra styremedlemmer Ursula Gelis og Anne Margrethe Halvorsen.

Wenche Haukland (Bergen IKFF) hilste fra Barbara Gentikow.

Referent: Elisabeth Kristiansen

De som signerer landsmøtereferatet: Alicia Sanhueza og Edel Havin Beukes

Møteleder: Margrethe K. Tingstad og Gro Eriksen

Resolusjonskomité: Hermien Prestbakmo, Edel Havin Beukes, Tone Ravnås, Zoia Grannes

Velkommen og innledning ved landsleder Margrethe Tingstad: 99 års historie og informasjon om vårt arbeid. Våre pillarer: Bekjempe militarismen, bygge freden, styrke internasjonalt samarbeid. Utfordringer: Finne årsakene, se de lange utviklingslinjene. «Du ser det ikke før du tror det».

IKFF Rogaland presenterer historie, og sentrale saker i sitt arbeid fra starten i 1947 v/Wivi Sigmundsen, og Gro Eriksen.

Stifteren, Lilly Hertel-Aas, hadde blitt kjent med IKFF gjennom utstillingen «Mot krig, for fred» i 1935, og var også inspirert av Nini Roll Ankers

bok *Kvinnen og den svarte fuglen*.

Mari Holmboe Ruge orienterte om starten av IKFF i 1915 og om sentrale saker for WILPF internasjonalt og IKFF i Norge i perioden 1926-40.

ORIENTERINGSAKER

Høring om kjønnsnøytral verneplikt. Landsstyret hadde behandlet saken for å holde fristen 1. april. Uttalelsen var vedlagt sakspapirene til orientering.

IKFF og Norges kvinnelobby. Det ble diskusjon om eventuelt medlemskap. Vedtak ble utsatt til søndag

2015 markering i Norge:

- Så langt v/ Margrethe K. Tingstad – «vi skal forplikte oss på nytt», Hundreårsløftet. (Se siste side)
- Kalender – trykk med viktige datoer
- Vår historie
- Fred og frihet spesialnummer
- Tema-hefter, bl.a. opptrykk av Haag-rapporten 1915 og IKFFs historie 1915-40.
- Fredsbåt – Bergen – usikkert om det kan gjennomføres. Det krever store ressurser
- 8. mars – Stavanger, Oslo, Bergen, Hamar, Sandnes
- Kunstutstilling høsten 2015, Kulturelle skolesekken, Andrea Gjestvang (foto) og Kari Hartveit (tekstil) i Hamar Kulturhus.
- 16. april 2015, klokken 19.00, Vitenfabrikken, Sandnes, Fredstanken i musikk og lyrikk.
- Leiretdamer – damekor
- Barnekunst - Sidiki Camara

- Finansering
- 21. mai «Bursdagsfest» - Nobels Fredssenter – (hold av datoen).

Søndag 6. april

Referenter Elisabeth Kristiansen og Mari Holmboe Ruge
Møteledere Margrethe K. Tingstad og Edel Havin Beukes.

PRESENTASJON av årsmeldinger

Alle oppfordres til å sende inn skriverier til hjemmesiden vår. Alle avdelinger har nå egne hjemmesider som de bør bruke aktivt.

Vedtak: Landsstyrets regnskap og årsmelding godkjent av landsmøtet. Mari Holmboe Ruge redegjorde for regnskapet. Regnskapet ble godkjent. Grethe Nielsen (Hamar/Hedmark) hadde påtatt seg å revidere regnskapet for 2013 pga valgt revisor Ellen Elsters sykepermisjon vinteren 2013-14. Landsmøtet takket Grethe for det.

HANDINGSPLAN og budsjett 2014 Margrethe K. Tingstad orienterte. Alle oppfordres til å komme med innspill: Handlingsplanen er dynamisk og oppdateres i løpet av året. Budsjettforslaget ble godkjent som forelagt.

ENDRINGER AV VEDTEKTER

§ 2 Formål og prinsipper: «IKFF skal samle norske kvinner...» endres til (forslag fra Tone Ravnås) «IKFF skal samle kvinner med ulike politisk....» Vedtektsendringen ble enstemmig vedtatt.

Nytt styre 2014-2015

Leder	2014-16	Margrethe Tingstad	1. gjenvalg	Hedmark/Oppland
Nestleder	2014-16	Edel Havin Beukes	1. gjenvalg	Oslo/Akershus
Styremedlemmer	2014-16	Hermien Prestbakmo	1. gjenvalg	Troms
		Ursula Gelis	ny	Oslo/Akershus
Valgt til 2013-15		Eva Fidjestøl Anne Margrete Halvorsen Kari Nes		Oslo/Akershus Oslo/Akershus Hedmark/Oppland
Varamedlemmer 2014-15		Jorunn Karin Berg Elisabeth Kristiansen Tone Ravnås Bhanumatu Natarajan Elin Grind	2. gjenvalg 1. gjenvalg ny ny ny	Stavanger Oslo / Akershus Sandnes Bergen/Hordaland Oslo/Akershus
Revisor: Internasjonalt styremedlem (IB)		Ellen Elster Edel Havin Beukes	gjenvalg valgt til 2016	Oslo/Akershus Oslo/Akershus
Valgkomitéen for 2015:		Dagmar Sørbøe, Zoia Grannes og Liss Schanke		

WILPF 2015
kampanjen «Women's power to stop war», kongress og konferanse Haag april 2015.

Edel orienterer om International Board (IB), og arbeid med å foreslå medlemmer og innspill til Kongressen 2015. Edel sitter i politikkgruppa og jobber med Manifestet. Innen 10. april trengs innspill til program og innledere. Mari fortalte om historieggruppa. Elisabeth orienterte om lansering av hjemmeside og kultur på kongress, samt konferansen i Haag. Se hjemmeside: www.ikff.no

PRESENTASJON av arbeidsområder:
NORDOMRÅDENE ved Hermien S. Prestbakmo
MENNESKERETTIGHETER ved Kari Nes SR 1325
ØKONOMI OG MILITARISME
MATSIKKERHET ved Margrethe K. Tingstad
VEDTAK: IKFF melder seg inn i Nor-

ges Kvinnelobby. Dette ble vedtatt enstemmig.

VALG
Valgkomiteen presenterte den skriftlige innstillingen og foreslo i tillegg Sonja Lid som ny vara. Valgkomiteen hadde foreslått at Elisabeth Kristiansen ikke skulle gjenvelges som varamedlem pga en avtale mellom IKFF og henne om timelønnet honorar for layout og websidearbeid. Begrunnelsen var ønske om et skille mellom valgt styre og sekretariat, slik det praktiseres i mange organisasjoner, også WILPF sentralt. Benkeforslag fra Elisabeth Kristiansen om gjenvalg av henne som varamedlem.

Vedtak: Styreleder, nestleder og styremedlemmer enstemmig valgt. Varamedlemmer: Valgkomitéens forslag fikk 6 stemmer. Elisabeth Kristiansen ble gjenvalgt som varamedlem med 13 stemmer. 4 stemte

avholdende. Møteleder understreket før voteringen at saken handlet om organisering, ikke om person. Elisabeth takket for støtten.

Nytt landsmøte holdes i Oslo i august 2015.

Lørdag kveld var vi samlet til middag med sang, diktopplesning og tale av æresmedlem Johanne Skog Gripsrud. Felleslunsj søndag var en gave fra Johanne Skog Gripsrud.

UTTALELSER
Jens Stoltenberg som ny generalsekretær i NATO. Innholdet ble enstemmig vedtatt. Se side 11.
Om prostitusjon er vold mot kvinner, ble det ingen uttalelse om denne gangen, men vi forplikter oss til å samle stoff om temaet til en ressursbank for medlemmer.

NORDISK IKFF-MØTE 25.-26. januar 2014

Lørdag 25. januar

Kirsten Margrethe Kvam Tingstad ønsket velkommen.

Valg av møteleder: Marianne Laxén
Valg av referenter: Mari Holmboe Ruge og Elisabeth Kristiansen

Nordisk Forum i Malmø 12.-15. juni 2014

Arrangementet koordineres av Sveriges Kvinnolobby, Dansk Kvinderåd, Fokus og Krisesekretariatet, NYTKIS (finsk kvinnenettverk) og to kvinnenettverk i Island. NIKK (Nordisk Institutt for kvinne- og kjønnsforskning) har gitt 150 000 kroner til et nordisk programinnslag om Kvinner, fred og sikkerhet. En fellessøknad fra de fire nordiske IKFF-seksjoner fikk avslag med henvisning til denne bevilgningen. IKFF deltar i prosjektet fra Danmark, Kvinna til Kvinna fra Sverige, nettverket Forum Norge1325 og et finsk kvinnenettverk.

Edel Havin Beukes og Marianne Laxen formidlet erfaringer fra tidligere Nordisk Forum-arrangementer (Oslo og Åbo). Kerstin Greback understreket Beijing -dokumentet fra 1995, og hvor viktig det er ikke å svekke det med å åpne nye forhandlinger i en tid med mange tilbakeslag for kvinners rettigheter. FN har ingen kvinnekongress i 2015 (20 år etter Beijing). WILPFs jubileumskonferanse i Haag kan derfor bli en spesielt viktig markering. Vi må bruke Nordisk Forum til å «markedsføre» Haag 2015. Hver seksjon informerte kort om sine egne forberedelser til Nordisk Forum. Det er stor interesse fra svensk

Side 40

og dansk side, mange påmeldte allerede. Liten interesse i Finland pga de høye prisene.

Gro Lindstad, daglig leder i FOKUS orienterte om at FOKUS er et nettverk for norske kvinneorganisasjoner, grupper med internasjonalt engasjement og samarbeidsprosjekter finansiert bl.a. av NORAD. FOKUS er også UN Womens representant i Norge, og informerer i Norge om kvinner og utviklingsspørsmål bl.a. gjennom magasinet «Kvinner sammen». FOKUS koordinerer norsk NGO-deltakelse i CSW. Se også www.fokuskvinner.no. FOKUS har sikret at Madeleine Rees er en av talerne i plenum. Det er viktig å se utover Norden. Verdens fattige kvinner er et annet sted og det står dårlig til med kvinners rettigheter utenfor Norden.

FOKUS og Krisesentersekretariatet koordinerer norsk deltakelse til Nordisk Forum. Det er foreløpig ukjent hvor stor støtte norske myndigheter vil komme med, signalene lover dårlig. Deltakelse i Malmö koster 1500,- for 4 dager. Som medarrangør koster workshop eller seminar 10.000 NOK. Men det er mulig å gjøre markeringer som er gratis. Landenes sekretariat har utstillingsmontre hvor alle norske organisasjoner kan få noe eksponering, og det arbeides med at det skapes andre arenaer som skal være billigere. Miniseminarscene: "30 minutter for 6000,-" Det blir streaming (websendinger) fra konferansen. Se også www.nf2014.org

Militarisering av nordområdene?

Innledning v/ Gunhild Gjorv, fra universitetet i Tromsø. Hun tok utgangspunkt i en ny rapport fra Norges

Fredsråd med en kritisk analyse av militært/sivilt samarbeid i Nordområdene. Hun mente at det bør være mer kontakt og samarbeid mellom militær og sivil sektor, bl.a. takling av naturskader. I diskusjonen ble det påpekt at det eksisterer et skjevt makt- og ressursforhold mellom de to sektorene, som gir den militære et «overtak». Samfunnstjeneste med valg mellom militær og sivil kvalifisering kan bøte på dette og bringe debatten om kvinner og verneplikt over i et mer konstruktivt spor.

SR 1325 i et nedrustningsperspektiv Innledning v/Emma Rosengren, IKFF Sverige som arbeider med en doktorgrad. Hun ga en oversikt over forsøkene på svensk atomnedrustning siden 50-årene. Ingen av de viktige avtalene om nedrustning og våpenkontroll har hatt noe kjønnsperspektiv før klasevåpenavtalen (2008) og Arms Trade Treaty (2013). I begge er det NGO-initiativ som ligger bak.

Påminning om at ICBUW (International Campaign to Ban Uranium Weapons) er viktig. Saken blir tatt opp igjen i FN i oktober 2014. Og IKFF-seksjonene i Danmark og Sverige ble oppfordret til å melde seg inn i nettverket.

WILPF-saker

Margrethe orienterte om ad hoc-rapporten om organiseringen av WILPF. Rapporten ble laget i 2013 og skal være et av underlagene for debatten om revisjon av konstitusjonen på kongressen i 2015.

Rapporten drøfter beslutningsprosesser, konfliktløsning innen WILPF, sammensetning av det internasjonale

styret (IB) og en bedre nominasjonsprosess. Bl.a. foreslås en formell regionalisering av WILPF. Det bør bli færre IB-medlemmer enn nå (vel 40: ExCom, alle seksjoner og ledere av faste komiteer). IB-møtene blir lite effektive. Rapporten drøfter også problemer med finansieringen av WILPF. Organisasjonen er nå altfor avhengig av prosjektmidler. Trass i at seksjonene sender minst 1/3 av medlemskontingenten til WILPF, utgjør det under 10 % av totalbudsjettet. Kerstin redegjorde for diskusjonene mellom USA-seksjonen og det internasjonale styret mht finansiering av bl.a. WILPFs New York-kontor.

Andre tema som krever avklaring: Status for Young WILPF, konsekvenser for rettigheter i WILPF for seksjoner som ikke betaler kontingent, kriterier for kontingenter, nominasjonsregler for ExCom. Kriterier for deltaking i WILPFs komiteer og arbeidsgrupper ble etterlyst.

Rapporten skal drøftes først på et IB-møte (på web) i februar, senere på det planlagte IB-møtet i mai. Forslaget om regionalisering blir også et tema på det europeiske møtet i Berlin i mars. Det er viktig at seksjonene forbereder seg på dette. Sverige har nedsatt en arbeidsgruppe for å studere forslagene, de andre seksjonene er foreløpig ikke kommet så langt. Før endelig behandling bør også de nordiske seksjonene avklare sine felles interesser.

Margrethe som har ledet arbeidet i ad hoc gruppen understreket behovet for forenkling og bedre oversikt i den internasjonale organisasjonen. Mht kriterier og størrelse på kontingent er det som med andre skattesystemer, alle kan aldri tilfredsstilles helt, men uten penger kan WILPF ikke arbeide.

Den tyske seksjon har invitert til EU-seminar i Berlin 20-23. mars foran valget til EU-parlamentet i vår. I tilknytning til det holdes et europeisk WILPF-møte. Dansk, finsk og norsk IKFF deltar. IKFF-Sverige har prioritert deltaking på det nordiske møtet i Oslo. Regionalisering og an-

dre forslag fra Ad hoc-rapporten blir diskutert der. Det blir viktig, selv om møtet ikke har noen beslutningsrett. Svenskene ble oppfordret til å delta.

Uttalelse fra møtet

Enighet om å lage en uttalelse om Syria-situasjonen på bakgrunn av WILPFs arbeid med å få kvinner med i forhandlingene i Genève II. Se side 34.

Søndag 26. januar

Margrethe ønsket velkommen, hilste fra Annelise Ebbe (Danmark) som hadde sykdomsforfall, mintes nylig avdøde Ila Pathak (visepresident fra India), og leste Helene Klingbergs dikt «Menneskerettighetene».

Orientering om situasjonen i Syria v/ Hiam al-Chirout. Hun er IKFF-medlem, og har bodd i Norge siden 1991. Hun er språklærer og lokalpolitiker i Larvik (SV), har mottatt flere priser for sitt likestillingsarbeid. Hun fortalte om sin egen familie, mange har flyktet, og hun har mistet flere slektninger. Hun understreket at Assads regime i begynnelsen hadde skapt en viss optimisme og håp, med tanke på kvinners rettigheter bl.a. Nå etter denne grusomme borgerkrigen kjenner hun seg knapt igjen når hun besøker hjemlandet.

I løpet av de siste tre årene har 100 000 dødd og 9 millioner er blitt flyktninger. En hel generasjon har kollapset. Denne vinteren er den kaldeste på 100 år. Hiam har sendt 2 containere fra Larvik med innsamlede vinterklær.

Med seg til oss hadde hun videoportretter som fortalte enkeltskjebner:

- Tal al-Mollaho, blogger, fengslet og torturert, satt fri etter press utenfra.
- Razan Zaitouneh, opposisjonen arresterte henne og vil ikke at hun forteller om krigen.
- Ellis Mofarije, arrestert i desember 2013, hun skulle vært i Genève denne uken. «Vi vet ikke hvor hun er!» forteller Hiam

Hiam ba oss om en uttalelse om situasjonen i Syria hvor vi må legge

vekt på politiske fanges situasjon og be om deres løslatelse.

Det er registrert mer enn 6000 voldtekter. Kvinner blir brukt som «levende skjold», presset ut i prostitusjon og solgt som «lekebruder» for rike menn fra Saudi Arabia og andre land. Krigen har økt risikoen for at kvinner blir utsatt for undertrykking, flerkoneri og gratisarbeid. Helsetjenester, spesielt til kvinner og barn er brutt sammen. I Nord-Syria har radikale grupper innført sharialover. Jenters giftealder er nå satt ned til 9 år. Jenter får ikke utdanning, ikke vise seg med forlovede på gaten og det er påbud om bruk av hijab.

Hiam er med i Syrian Women's Network, – en frivillig organisasjon utenfor Syria som arbeider for demokrati og syriske kvinners rettigheter. SWN vil bl.a. lage ny grunnlov, aktiv deltagelse av kvinner og beskytte og utvikle samfunnet. Vi vil jobbe med å sikre kvinners deltagelse sammen med internasjonale organisasjoner, og vi trenger skolering. Nettverket har hovedkvarter i Stockholm, støttet av Olof Palme-senteret. (Se www.palmecenter.se) Nettverket ble startet i 2013 og samarbeider med WILPF om deltakelse ved forhandlingene i Genève.

I diskusjonen ble det minnet om at Syria skal rapportere til CEDAW om kvinneverettigheter i 2014. Hiam ble oppfordret til å lese regjeringens rapport og kommentere den. WILPF har ingen seksjon i Syria, men det arbeides med å få det til. Hiam ønsker å kunne delta på et møte med syriske kvinner i Bosnia, eventuelt med reisestøtte fra IKFF. Hun vil også gjerne ha kontakt med WILPF Libanon som driver hjelpearbeid for syriske flyktninger.

Kerstin informerte om WILPFs MENA-program (Middle East & North Africa) (se lenke på www.wilpfinternational.org)

2015 Jubileum og IKFF historie

Kerstin Grebäck orienterte. Hun er leder av jubileumsgruppen. Det er nedsatt arbeidsgrupper foran jubileet, bl.a. en historiegruppe. Jubileet skal markeres på tre måter:

22. – 25. april 2015 WILPFs kongress i Fredspalasset. Plass til 5 delegater fra hver seksjon.

27. – 29. april. «Women's Power to Stop War». Stor kvinnekonferanse med alle verdens kvinneorganisasjoner under tema: Hva skaper krig og hvordan forhindre den? Plass til 3.000 deltakere i konferansesentret i Haag.

28. april Jubileumsfest i Haag.

Orientering fra hver seksjon om forberedelsene

Norge: Satser på historieseminarer om sentrale tema vi har jobbet med. Blir til artikler i "fred og frihet". Selve jubileet markeres 21. mai 2015, årsdagen da den norske delegasjonen til kongressen i Haag rapporterte tilbake til norske kvinneorganisasjoner. Vi håper på Nobelsentret til festen. Rapporten blir trykt opp på ny.

Danmark: Utstilling på Kvinde-museet.

Sverige søker penger til jubileet i alle søknader. De har historiegruppe, deltar i webinarer, har startet innsamling av underskrifter på kampanjen «Pledge – Woman's Power to Stop War». De planlegger et «vorspiel» i 2014, med en 99 års markering. De søker penger i Utenriksdepartementet til deltakelse for WILPF-medlemmer i Colombia, Costa Rica, Nigeria og Kongo og oppfordrer sine egne medlemmer til å spare penger til deltakelse.

Finland vil legge ut på hjemmesiden historien de har skrevet tidligere. De vil jobbe med finansiering av deltakere fra Nepal og Albania. Finske medlemmer må betale selv.

Finansiering

Diskusjon om finansiering og søknader. Det er mulig å søke nordiske myndigheter om midler til søsterseksjoner i Sør. Det bør unngås at det søkes fra flere kilder til samme seksjon. Dette bør koordineres av Genève. De nordiske seksjonene gir beskjed i Genève om hvilke seksjoner de vil søke for.

Det kom forslag om at de nordiske seksjoner oppretter ungdomsstipend som gis til unge deltakere til den store konferansen. Utlysningen legges ut på seksjonenes medlemssider og blader og bekjentgjøres også på de institusjonene som har fred- og konflikt studier. Med søknadskriterier og oppfølging og møter blant stipendiatene. Sverige har tidligere fått støtte til reise og stipend til ungdom/studenter og kan dele sine erfaringer med Norge. Forslaget fikk tilslutning.

WILPFs manifest

Manifestet skal bli et prinsippdokument for de neste 100 år, som skal vedtas av jubileumskongressen 2015. Et utkast foreligger nå til behandling blant WILPFs medlemmer. Det kan fås fra IKFFs kontor. Mange seksjoner har startet arbeidet med gjennomgang og diskusjoner, andre kommer i gang snart. Frist for kommentarer var 21. februar. Do-

kumentet er nå på 15 sider, det må redigeres og forkortes vesentlig. IKFF Sverige har laget en leserveiledning som de kan sende de andre nordiske seksjonene. Den internasjonale arbeidsgruppen for politiske saker skal samle og koordinere kommentarene fra seksjonene før IB-møtet i mai. Det er mye usikkerhet om hvilken rolle manifestet skal ha i planleggingen framover, det må drøftes av IB-møtet i mai som en innstilling til ExCom.

Norge diskuterte manifestet på et møte 15. februar. Sverige og Finland ble ferdige med sin prosess til 1. mars. (Se side 20)

Andre saker

Edel orienterte om nominasjoner til neste års WILPFkongress, og Webinarene som forberedelse til jubileet, samt arbeid med nye FN-mål «POST 2015». WILPF/ IKFF deltar aktivt i arbeidet med å få fred og sikkerhet med blant disse.

Uttalelse og avslutning

Kari Nes leste opp forslag til uttalelse om Syria. Det krever bl.a. at kvinner skal delta i forhandlingene om våpenhvile og Syrias framtid. (Se side 34). Forslaget ble godkjent, og skal sendes ut fra de nasjonale seksjonene til relevante myndigheter. Engelsk oversettelse sendes Geneve.

Margrethe takket deltakere, innledere og spesielt Synnøve og Elisabeth Kristiansen for arbeid med lunsj og kaffepauser.

Kampanjen :
«Women's Power to Stop War»
blir vår hovedsak i 2015.

Malt av: Galuh Edelweiss, Pontianak, Indonesia, 8 år. FN kunst for fred 2012.

Vil du bli medlem?
Er du medlem, men har glemt å betale?
IKFF tar imot nye og gamle medlemmer.

Påminnelse:
fredskultur i et kvinneperspektiv?

Fred er mer enn opphør av krig:
en kultur uten vold i språket,
vold i media, trusler om vold,
bruk av vold og vold som underholdning.
- Er det noe igjen?
- Ja, alt det andre.

I 1914 hadde ingen kvinner politiske
posisjoner som kunne påvirke
beslutningene om å gå til krig.
Kvinner måtte se på at voldskultur og
krigsretorikk dominerte, i stedet for
dialog og forslag til fredelige løsninger.

Makt utøvd med vold skaper ufred og
undertrykkelse. Det har IKFF sett siden
1915.

Kontigent:
IKFF, Storgata 11
0155 Oslo
krone 200,- 300,- 500,-
til konto 05 31.50.27057

Lokalavdelinger og kontaktpersoner

IKFF

Storgata 11
0155 Oslo
tlf: 93089644
Kontoransvarlig
Mari Holmboe Ruge
Tlf 48124664

epost: ikff@ikff.no
internett: www.ikff.no
org.nr.: 983 794 815
kontonr. 0531.50.27057

Bergen

Åse Møller-Hansen,
epost: aasem04@yahoo.com

Oslo og Akershus

Elisabeth Kristiansen
epost: ikff@ikff.no
tlf: 93089644

Sandnes

Gro Eriksen,
epost: eingro@lyse.no
tlf: 51662370

Hedmark / Oppland

Eli Hammer Eide
epost: eliheide@online.no
tlf 93645176

Stavanger

Hanne Kjersti Knutsen
epost: hannekk@invivo.no
tlf: 92224940

Troms

Hermien Stoop Prestbakmo
epost: hprestbakmo@gmail.com
tlf: 95465017

Women`s International League for Peace and Freedom

1. Rue de Varembe
Case Postale 28
1211 Geneva 20, Switzerland
tlf: +41 22 919 7080
inforequest@wilpf.ch
www.wilpfinternational.org

Avsender:
IKFF
Storgata 11
0155 Oslo

Hundreårsløfte til Internasjonal kvinneliga for fred og frihet

- Jeg støtter kvinners rett til politisk, sosial og økonomisk deltagelse og lover å støtte kampanjen «Kvinnekraft mot krig», slik som kvinnene gjorde i 1915 for å få slutt på 1. verdenskrig.
- Jeg protesterer mot påstanden om at moderne krigføring sikrer sivile, særlig kvinners sikkerhet, og tror fred og sikkerhet må analyseres utfra et kjønnsperspektiv.
- Jeg er overbevist om at varig sikkerhet bare kan oppnås gjennom dialog om grunnleggende årsaker til konflikter.
- Jeg krever global avmilitarisering basert på menneskerettigheter med fullstendig nedrustning, gjennomføring av FNs resolusjon om kvinner, fred og sikkerhet og omdisponering av militære ressurser til sosiale- og miljøformål.
- Jeg er overbevist om at dersom kvinner samarbeider lokalt for globalt å fremme multilateralismen og bekjempe patriarkatet, kan vi sammen skape en bærekraftig fred.
- Jeg lover herved å fortsatt engasjere meg i det 100 år gamle kravet: «Kvinnekraft mot krig».

Charlie Chaplins filmer stilte spørsmålsteget ved samfunnets maktrelasjoner og påviste sosial urettferdighet. Satire og humor kan effektivt brukes i fredens tjeneste.

www.womenstopwar.org - www.ikff.no